

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

iii

den offentlige Examen i Sorø Akademis Skole
i Juli 1866.

- Indhold:**
1. Tertullian Om Taalmodighed. Ved Adjunkt Victor Heise.
 2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.

Sorø.

Trykt i V. Rohrs Bogtrykkeri.

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen i Sorø Akademis Skole
i Juli 1866.

- Indhold:**
1. Tertullian Om Taalmodighed. Ved Adjunkt Victor Heise.
 2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.
-

Sorø.

Trykt i V. Røhrs Bogtrykkeri.

Tertullian

Om Taalmodighed.

Red

Victor Heise.

Fortale.

Den Oversættelse af et ærverdigt Skrift fra den kristelige Diddid, som meddeles paa de følgende Blade, skylder, om man vil, et Tilfælde sin Tilværelse. Ved nemlig for nogle Aar tilbage, i andet videnskabeligt Siemed, at gjennemføge Tertullians Skrifter, traf jeg paa et — de Patientia, — som strax saaledes fængslede mig ved sin forunderligt rørende Begyndelse, at jeg ikke kunde gaae det forbi. Jeg læste det igjennem, og da Skildringen af Laalmodigheden som Grundbetingelsen for det kristelige Liv i høi Grad tiltalte mig ved sin egen Sandhed som ved Forfatterens mildt alvorlige, mandige Tone, besluttede jeg mig til det — som jeg alt ved første Gjennemlæsning fornam og senere mere og mere maatte sande — alt Andet end lette Arbeide, at gjengive den ærverdige Kirkesaders i et fordærvet latinff Sprog ofte dunfelt fremsatte Betragtninger i dansk Sprogffikkelse. Den Glæde, jeg selv har havt af at arbeide mig gjennem de ydre Vanskeligheder til Forfatterens virkelige Tanke, — saa vidt det overhovedet har lykkedes mig at naae den, — vil jeg ikke omtale; det er en Glæde, jeg, som Enhver, der har forsøgt et lignende Arbeide, har forud for den, der kun læser Gjengivelsen. Men ogsaa for denne har jeg troet at turde gjøre Regning paa nogen Interesse hos En og Anden af dem,

hvem disse Blade falde i Hænderne. Jeg støtter denne Forventning først og fremmest paa den ægte kristelig opbyggelige Betragtning, hvorefter Forfatteren af denne Afhandling opstiller Taalmodigheden som den afgjørende Maalestof for Troens levende Sandhed, som den rette Udvikling af Troens Væxt i Sjælen, som Bæveren for al kristelig Dyd og den uomgjængelige Betingelse for Helliggjørelsen.

Dog ikke alene herfor, mener jeg, vil denne Afhandling være værd at læse, men Betydningen af den i sig selv opbyggelige Formaning forhøies derhos ved den Ærværdighed, hvormed den taler fra den gamle Kirkelærers Mund, fra en Mand, der, som Tertullian, selv var opvoget paa Hedenskabets hule Grund og i Kristendommen sølte et nyt Liv paa en ny Frelsens Grundvold, der, som Tertullian og enhver Nyomvendt, i særegen Grad sølte Sandheden af det apostoliske Ord: „Se, det Gamle er forbigangent, Alt er vorden nyt“ (2 Kor. 5, 17), og som levede daglig, med fuld og rørt Taknemmelighed, i denne alt Andet overvældende Følelse, fra en Mand endelig, der, idet han taler om Taalmodigheden, ikke blot henviser til Livets almindelige Fristelser, ikke taler om disse i egen tryk Tilværelse, men som den, der baade kender Utaalmodighedens Brand i sin egen Sjæl, og ogsaa maa være beredt paa, at hvad han taler om Taalmodigheden, kan komme til at staae Prøve paa Forsølgelses og Bloddaabens Dag. Det maa nemlig erindres, at Tertullian, hvis Liv falder omkring Aar 200, vel ikke var udsat for nogen af de rasende Forsølgelser, som Hedenskabets rettede mod de Kristne baade for og efter hans Tid, men dog levede under saadanne Tidsforhold, at Hadet mod Kristi Betjendere stadig slog op i røde Flammer snart hist snart her, hvor enkelte romerske Statholdere fandt for godt at give deres partikulære Uvillie frit Løb. Forsølgelses-

lysten ulmede overalt og ventede kun paa en Keiser, som vilde sanctionere den, for at bryde ud i almindelig Brand. Forventelsen heraf lyder gjennem Forfatterens Ord. Vel vilde en Mand med Tertulians ildfulde Aand altid tale i stærke Ord om det, der fyldte ham med Overbevisningens indre Kraft; men Taalmodighedens Værd maatte dog uendeligt forhøies ved den skjærpede Følelse af det time- lige Livs Usikkerhed, som hin Forventelse nødvendigvis frem- kaldte i Sjælen. Derfor lader ogsaa Tertullian sig i sin Betragtning af Taalmodighedens Væsen ikke nøie med en dogmatisk Undersøgelse af dennes Forhold til Troen og en Paavisning af denne Sjælsstemnings Nødvendighed for Helliggjørelsen, men han slutter hertil en Formaning om Kjødets Taalmodighed, i hvilken Sjælens dydige Stræ- ben fuldkommes; og denne ligesaa praktiske som sande For- maning udtaler han i Kap. XIII med hele Forfølgelsens Alvor for Die. Efter at have skildret Virkningen af Taal- modighedens Regimente i Legemet til at værne om det hel- lige Levnet ved at virke Kjødets Underdanighed, siger han saaledes: „Er det nødvendigt at flygte (nemlig for en ud- brydende Forfølgelse), saa er det Kjødets, som skal kæmpe med Flugtens Besværligheder. Kommer Fængsel i Forveien, saa er det Kjødets, som bærer Lænkerne, Kjødets, som ligger paa Pinebænken, Kjødets, som ligger paa den haarde Jord i Fængslets ensomme Mørke. Og søes Du frem til Dødens, nei til Lyksalighedens Tærstel, falder det i din Lod at skulle vies med den anden Daab, hvorfra Du skal stige til selve Guds Herligheds Trone, da er det i dette store Diebtli- Legemets Taalmodighed, det kommer an paa, og intet Andet.“ Der ligger i denne Udtalelse en Alvor og Høi- hed, som taler stærkere for Taalmodighedens Betydning for Salig- gjørelsen, end alle theoretiske Undersøgelser og almindelige Lov-

prisninger af dens Værd. Det er en Udtalelse, som i Et og Alt slutter sig til Apostelens Ord: „Jeg holder for, at den nærværende Tids Lidelser ere ikke at agte mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os“ (Rom. 8, 18), men en Udtalelse, som ikke forvandler Apostelens Ord til en sværmerisk Higen efter den hinsidige Herlighed, men djervt og med fuld Bevidsthed om Alvoren stiller Taalmodigheden i Troen overfor den grove Virkeligheds forfærdelige Magt i dens mest gruopvækkende Skikkelse.

Det er denne, med Forholdene givne, praktiske Anvendelse, men fornemmelig den subline Anstuelse, hvoraf den er fremgaaet, som, i Forbindelse med Forfatterens Høihed og Kraft i Udtrykket, gør hans Skildring saa forunderligt tiltrækkende og giver Formaningens overbevisende Kraft. Den Taalmodighed, Tertullian anpriser, er ikke en underordnet Sjæleevne, som af og til kommer til Virksomhed under pinagtige Omstændigheder i Livet, heller ikke en stoisk Resignation, som opgiver Livsglæden, endnu mindre den cyniske fløve Sjælsro, men selve Sjælens fulde og levende Deltagelse i den store Verdenskamp. Tertullians Skildring hviler nemlig paa den storartede Anstuelse af Menneskelivet, at det er en Kamp for Gud imod den Onde, og Taalmodigheden er da Udtrykket for Menneskets ophøiede Værdighed som en Guds Kjemper mod den Ondes Rænker (se Afhandlingen Kap. XIV). Taalmodigheden staaer derved paa den ene Side indadtil i Forhold til Gjenfødselen, som i den faaer sin Bekræftelse, paa samme Maade som Træets fulde, slyggebredende Krone vidner om Bøxtens indre Sundhed og Kraft, og paa den anden Side træder den udadtil i Livet frem som Sandhedens Aabenbarelse med den i Troen og Lydigheden givne Magt til at overvinde Løgnen og berede Gud Vren (Joh. 3, 21). Uden Taal-

modighed derfor ingen Helliggjørelse, uden Taalmodigheden hverken Haabet eller Kjærligheden, fordi, hvor Taalmodigheden ikke er, heller ikke Troen kan komme til sandt Liv; thi Taalmodigheden er, for at blive ved det nys brugte Billed, ret egentlig Livsfaften i den i Troen grundede Væxt, det Livselement, ved hvilket hver ædel Gvne i Sjælen gennemtrænges af Troens Væsen og bliver et levende Stud paa den hellige Væxt, som uden hin Fornyelse vil mangle Næring og umuligt vil kunne udfolde sig i det uforgjængelige Haab eller den sande levende Kjærlighed, saa lidet som det tørre Træ kan aabne sin Blomst mod Himlen eller frembringe den kvægende Frugt. Taalmodigheden er saaledes Betingelsen for Troens Liv og Forudsætningen for Samsundet med Herren i Haabet og i Kjærligheden, med Rette altsaa at kalde Moderen til al kristelig Lyd. I denne elskelige Skikkelse har Tertullian afbildet Taalmodigheden med hellig Begeistring og, saa at sige, med en Giffers Inderlighed, men derhos ikke mindre med dyb og smertelig Følelse af sin egen Uværdighed overfor den evige Kjærlighed, hvis Føsterbarn Taalmodigheden er (se navnlig Kap. I og XV). Jeg sender nu dette „Ord om Taalmodighed“ ud med det Ønske, at det, trods al Ufuldkommenhed i Gjengivelsen, maa vende frugtbart til at styrke og bevare den Troens Taalmodighed, ved hvilken vi skulle bevares fra „Fristelsens Stund, som skal komme over Forderig“ (Joh. Ab. 3, 10). „Se, jeg kommer snart!“ siger Herren, „hold fast ved det, Du haver, at Ingen skal tage din Krone.“

Med Hensyn til Texten, hvorefter Oversættelsen er foretaget, da har jeg nærmest havt Semlers Udgave af Tertullians Værker (Halae Magdeburgicae MDCCLXXI) for mig.

Dog har jeg bestandig konfereret Folio-Udgaven ved de la Cerda (Lutetiae Parisiorum MDCXLI), og paa ikke faa Steder foretrukket Læsemaaden hos denne ikke blot som Patristiker, men fornemmelig som klassisk Filolog berømte Udgiver fremfor hin lærde Textkritikers Recension. Ogsaa til Forstaaelsen af mangt et dunkelt Sted har jeg hos de la Cerda fundet et veiledende Fingerpeg, og, hvor der i de Noter, hvormed jeg har søgt at oplyse Texten, findes Citater af Kirkesædrene, der skyldes disse udelukkende denne lærde Udgivers Henvi-ninger. Efter denne Erklæring har jeg anseet det for overflødig at angive min Hjemmelsmand paa de respektive Steder i Noterne. Paa Dansk veed jeg ikke, at Tertullians Skrifter findes oversatte. Af Bearbejdelser i andre Sprog af denne Afhandling har jeg kun seet en meget ufyldstgjørende tydsk Oversættelse samt en temmelig frit omftrivende fransk (Traité des Tertullien sur l'Ornement des femmes, les Spectacles, le Batême & la Patience. A Paris MDCCXXXIII). Langt mere har jeg at takke min hviatagtede Kollega, Hr. Overlærer Trojel, for den Redebonhed, hvormed han til enhver Tid har ladet mig nyde Godt af hans ualmindelige Kundskabsfyldte under Udarbejdelsen af nærværende Oversættelse, for hvilken det i mine Dine er en ikke liden Anbefaling, at den i alt Væsentligt har vundet denne ligesaa smagsfulde som indsigtsfulde og lærde Mand's Bifald.

Sluttelig, hvad Tertullians Livsomsændigheder og hans Stilling og Betydning i Kirken angaaer, da henviser jeg dem, som maatte ønske Oplysning herom, til Bøhringer: Die Kirche Christi. Zürich 1842. I B. Her skal jeg ind- strænke mig til en kort Sammenstilling af Hovedmomenterne.

Quintus Septimius Florens Tertullianus er født i Karthago af hedenske Forældre efter Midten af det andet Aarhundrede, omtrent 160. I sit tredivte

Aar eller noget senere lod han sig døbe. Alt tidlig
 var han dannet ved filosofisk Studium; han lagde
 Bind paa Rhetoriken, men Retsvidenskaben var hans
 egentlige Fag, hvorom ogsaa hans Skrifter jevnlig vidne
 ved Udtryk fra Retsfalsk og en vis juridisk Argumentation
 (se Kap. IV Slutning). Efter at være bleven Kristen, ind-
 traadte han i den geistlige Stand og blev Presbyter, for-
 modentlig i Karthago. Tertullian var gift. Bekjendt er
 hans Tilslutning til Montanismen, Navnet paa en op-
 vakt hyperastetisk Retning, hvis Tilhængere af de asiatiske
 Biskopper bleve udstødte af Kirkesamfundet. I Vester-
 landene derimod, hvor Tertullian som Slaveren af den kirke-
 lige latinske Litteratur fik afgjørende Indflydelse, vandt den
 montanistiske Bevægelse, baaret af hans mægtige Personlig-
 hed, og først ved ham hævet til kirkelig Anskuelse, seirende
 Indgang i Kirken. I sine sidste Aar skal Tertullian atter
 have forladt Montanismen; men Sagen er vel snarere den,
 at hans Modsatning til Kirken tabte sig, da denne — ved
 ham — selv var bleven gennemtrængt af Montanismens
 Aand. Senere hen træder Modsatningen atter og stærkere
 frem, men fordi, som Hase siger, det var „den romerfste
 Kirke, og ikke saameget Tertullian, der har stiftet Mening.“
 Dog vedblev Tertullian, „især æret ved Cyprian, at staae
 som Forbilledet for den latinske Theologi“. Denne
 Kirkefaders litterære Virksomhed er overordentligt omfattende.
 Hans Skrifter ere dels Forsvarsskrifter mod Heden-
 skabet, dels dogmatiske Afhandlinger, dels parænnetiske
 Udtalelser (Traktater) om næsten alle Sider af det kirkelige
 og almentristelige Liv. Alle bæres de af en høj Alvor;
 som oftest er Tonen, paa Grund af hans Stilling, polemisk.
 Sproget, der alt som punisk Latin er fordærvet og, saa at
 sige, udenfor alle Regler, vanskeliggjøres yderligere ved den

Kamp, Forfatteren har maattet føre med det udtrykede Sprog for at skaffe de nye kristelige Ideer et Udtryk deri, — dobbelt vanskelig for en Mand, hvis Tanker trænge sig ustandseligt frem af et ildfuldt Indre, og hvis Fantasi er saa dristig og vild som Tertullians.

Tertullian skal, efter Hieronymus's Vidnesbyrd, være død i meget høi Alder i Aaret 240, efter Andre dog alt 220.

C o r o, i Sommeren 1866.

B. S.

- XII. Taalmodigheden gaaer Fredsommeligheden, Rodfærdigheden og Kjærligheden til Haande.
- XIII. Kjødets Taalmodighed.
- XIV. Kjødets Taalmodighed i store Forbilleder.
- XV. Taalmodighedens Betsignelser som i en Sum.
- XVI. Denne Verdens Taalmodighed, et Brængebillede af den himmelske.
-

Om Taalmodighed.

Kap. I.

Forfatterens Bekjendelse af sit personlige Forhold til den ophoiede Gjenstand, han vil afhandle.

Jeg bekjender for Gud, min Herre, at det er saare dristigt, for ikke at sige dumdristigt af mig, at have vovet at skrive om Taalmodigheden; thi, sommer det sig stedse, at de, der give sig til at lære og lovprise en eller anden Dyd, selv først vise sig nidkjære i Gjerningen og saaledes give Formaningene overbevisende Kraft ved deres egen Vandel, for at ikke Ordene skulle worde røde, naar Gjeringerne svigte, — da maa tilvisse jeg worde rød ved at tale om Taalmodigheden¹⁾,

1) Efter Tertullians Anstuelse er Taalmodigheden Rildten til alle Dyder, ligesom omvendt Utaalmodigheden er Marsagen til alt Ondt. I Kap. 6 udvikkler han, hvorledes Taalmodigheden ikke blot ledsager, men gaaer i Spidsen for Troen. I Kap. 3, Slutning, kalder han Taalmodigheden Barmhertighedens Moder. Ja i Kap. 12 siger han, at Kjærligheden, „Troens hellige Besegling, wort Kristennavns kostelige Skat“, modtager sin Fuldbendelse i Taalmodig-

hvis Fordringer jeg Arne mindst af alle Menneſker formaaer at fyldeſgjøre, blottet ſom jeg er for alt Godt. Men give Gud, at denne Nødmen maa bringe Rægedom til Frelſe med ſig, ſaa at Stammen over ikke ſelv at udøve, hvad jeg nu vil lægge Andre paa Hjerte, maa blive mig en Læremester til Udøvelſen. Men, jeg veed det, ligesom viſſe Laſter kunne naae en forførdelig Storrelſe, ſaaledes er der ogsaa Dyder, der gaae ſaa langt over vore Kræfter, at de ene kunne blive levende og bære Frugt i os ved den guddommelige Hænds naaderige Virkſomhed; thi, hvad der i høieſte Grad er godt, det er ogsaa ifølge ſit Væſen hos Gud, og ingen Anden kan give det, end han, ſom beſidder det, og han uddeler til Enhver efter ſin Raade. Derfor vil jeg ſøge en Troſt i at afhandle det, ſom det ikke forundes mig at nyde, ligesom de Syge, netop fordi de ſavne Sundheden, ikke kunne tie om Sundhedens Herligheder. Saaledes er det med mig Ulykſalige: ſtedſe lider jeg af Utaalmodighedens Feberhede, og jeg kan ikkun ſukke efter Taalmodighedens Sundhed, hvilken jeg ikke eier, og raabe paa den; og dens Sag maa jeg føre igjennem, idet jeg nu her betænker og, alt under Følelſen af min Skrobeligthed, søger at gjøre det indlyſende, at Troens Sundhed og

hedens Skole, og med Apoftelen Paulus's Skildring af Kjærligheden (1 Kor. Kap. 13) for Die viſer han, hvorledes alle dennes Ytringer ere grundede i Taalmodigheden. Høieſt ſtiller han Taalmodigheden i Kap. 15, Slutning, hvor han lader denne, hvis livſalige Billede han har ſkildret i henrivende Træk, dele Tronen med Guds milde Mand, hvilken, naar den neddaler i Menneſkets Sjæl, ledsages af Taalmodigheden og bevares ved denne mod Djevleus Angreb.

Kristi Væres helliggjørende Kraft ikke let vil faae Værd hos Noget, uden Taalmodigheden sænker sin himmelfste Røgedom i hans Sjæl. Ja, Taalmodigheden er i den Grad uadskillelig fra et fromt Liv, at Ingen, som er fremmed for den, kan opfylde noget Bud eller udføre noget Værk, som skal have Velbehag for Herren. Dens Værd bliver endog af dem, der vandre i Mørket²⁾, forherliget med Navnet af den høieste Dyd. Filosoferne i det Mindste, som jo dog regnes for en eller anden Visdoms Kreaturer³⁾, lægge saa stor Magt paa denne

²⁾ 2: Hedningene.

³⁾ Som sandfælsige Væsner udgjøre Menneskene et Led i Dyrenes Række. Denne Bestaaenhed fremhæves hyppigt af Kirkefædrene, for at minde om Menneskets lave og for-gængelige Natur, hvilken ogsaa David saa ofte (Ps. 8. 39. 62. 90. 144.) fremdrager i Dverensstemmelse med hele det gl. Test.s Betragtning af Mennesket som Støv og Afte overfor den evige og almægtige Gud (Se 1 Mos. 3. 19. 18. 27). Her er med en vis Foragt denne ydmygende Betegnelse brugt om dem, der, skjøndt indstrænede og skrøbelige Mennesker, indbildte sig ved deres Visdom at være som Guder blandt Menneskene. Forfatteren kalder de hedenske Filosofer „en eller anden Visdoms Kreaturer“, fordi de vare delte i mangfoldige Partier, som i indbyrdes Modstrid opstillede modsatte Anskuelser, hver med Paastand om at have udfundet Sandheden. Naar han nu siger om disse Meningskæmpere, at de alle dog forenes i Et, nemlig Lovprisningen af Taalmodigheden, da er dette rigtigt; men, hvad denne Filosofernes Taalmodighed angaaer, da var den, allermest hos dem, der satte den høiest, nemlig Stoikerne, saare forskjellig fra den kristelige Taalmodighed, der hviler paa Troen og er parret med Ydmyghed. Filosofernes Taalmodighed bestod nemlig i en Foragt for Smerten, som ganske forstenede Følelsen, udslukte Kjærligheden og fyldte Hjertet med Hovmod og Selvforgudelse. I et andet Skrift kalder Tertullian Filosoferne „Grens Dyr“ 2: timelig Grens Trælle, med Rette fordi de ved deres Visdoms- og Dydsundervisning søgte Gæde og Pengewinding. Derfor kalder den græske Kirke-

Dyd, at de, trods al indbyrdes Uenighed under de forskjellige Partilidenfaber og modstridende Meninger, dog i Fællesffab minde om Taalmodigheden og for denne ene Dyd slutte Fred i deres Stridigheder. Om den forene de sig, for den slutte de Forbund, den er det fælles Feltraab i deres Jagen efter Dyd, med eet Ord, Taalmodigheden er det Bannermærke, hvormed de pralende bære deres Visdom til Skue. Et stort Vidnesbyrd er det, naar den saaledes endogsaa bringer denne Verdens hule Lærdomme i Berømmelse og Ære. Dog, hvad siger jeg? Er det ikke snarere skammeligt, naar en saa guddommelig Ting drages ned til at blive Gjenstand for verdslige Spekulationer? Men, nok om disse indbildte Vise: snart skal de skamme sig ved deres Visdom, naar de see den nedstyrtet ⁴⁾ og foragtet tilligemed denne Verden.

fader Krysoftomus hin Visdom „uslere end Daarffab“. Den latinske Kirkefader Cyprian, Biskop i Karthago og Tertullians Discipel, siger i sit Skrift „om Taalmodighedens Gode“ ganske i Tertullians Aand: „Taalmodigheden jage Filosoferne efter; men ligesaa falst som deres Visdom er, er ogsaa deres Taalmodighed. Thi hvor kan den være enten viis eller taalmodig, som ikke kjender Guds Visdom og Guds Taalmodighed?“ Med bidende Spot skildrer den græske Kf. Cyrillus (5te Aarh.) Filosofernes opsigtsvækkende Væsen i følgende Trakt: „Med optrukne Dienbryn, udstødende en Strøm af klingende Ord, staae de, strygende det mægtigt lange Skjæg, fortabte i Beskuelsen af Himmelhvelvingens Orden.“

⁴⁾ Næmlig af Sandheden, som seirer ved Troens Forkyndelse og Martyriets Bloddaab.

Kap. II.

Gud lærer os Taalmodighed ved sin Raugmodighed
mod Syndere.

Hvad os¹⁾ angaaer, da er det ikke den menne-
skelige Forføngelighed med den cyniske²⁾ Sjælsvøes
slove Mafte, vi hylde; nei, Opfordringen til at øve
Taalmodighed lyder til os med guddommelig Myndig-
hed fra den levende og himmelske Lærdom, der stiller
os Guds egen Taalmodighed for Die. Eller er det
ikke ham, der udgyder Dagens velsignede Lys ligeligt
over Retfærdige og Uretfærdige, som lader de Værdige
og Uværdige tilhøbe nyde Godt af Aarstidernes Gjer-
ninger, af Elementernes Tjenester, med eet Ord af Alt,
hvad hele Skabningen yder? Og taaler han ikke
Hedningenes Utaknemlighed, hvilke tilbøede lavede
Gjoglebilleder og deres egne Hænders Gjerninger, men
forfølge hans hellige Navn og dem, han har kaldt
sine Egne³⁾, dertil Overdaadigheden og Gjerrigheden
og Haardheden og Dndskaben, som hver Dag løfter

1) 2: Kristi Bekjendere.

2) Blandt alle Filosoferne var der Ingen, der i den Grad
drev den forroste Sjælsvø til det Yderste af forstenet Føles-
løshed som Diogenes. Tilnavnet „Cynikeren“, som Sam-
tiden gav ham, betyder „den Hundste“, meget passende,
thi han var i lige Grad stiden og bister som en Hund.
Cynist vil derfor her sige: dyrist, følesløs, umenneskelig.

3) Sine Egne 2: Israelliterne, hvilke Gud, i Overensstem-
melse med Forjættelserne til Abraham, Isak og Jakob, har
gjort til sit Eiendomsfolk (se 2 Mosebog 19, 5). Der
maa ikke tænkes paa de Kristne; thi i dette Kapitel be-
tragtes Guds Verdensstyrelse i Almindelighed, navnlig før
Kristi Komme, hvis Taalmodighed derefter skildres i næste
Kapitel.

sit Hoved mere fræk, saa at han endog, om vi tør sige det, skader sig selv ved sin Taalmodighed? thi flere ville jo derfor ikke troe paa Herren, fordi de saa længe ikke have kjendt hans Brede mod denne Verden.

Kap. III.

Kristi Taalmodighed.

Dog, i denne Skikkelse see vi Taalmodigheden, som den i uendelig Afstand troner i Himlen. Men hvad skulle vi sige om den Taalmodighed, som er aabenbaret midt iblandt Menneskene her paa Jorden og, saa at sige, har ladet sig gribe med Hænderne! Gud lader sig føde i Moders Skød og venter sin Tid; da han er født til Verden, underkaster han sig Bæxtens Vilkaar, og som Bøgen jager han ikke efter at blive anerkjendt, tvertimod han fornedrer sig selv og lader sig dobe af sin Tjener¹⁾, tilsteder Friiteren at nærme sig og afflaaer hans Angreb ene med Ord²⁾; og da han fra Himlens Herre bliver vor Lærer, for at vise os Veien til Frelsen, da vide vi, hvor han var oplært til at tilgive hvert Angreb paa Taalmodigheden: aldrig var han ivrig, aldrig har han skreget igjen, og aldrig har Nogen hørt hans Røst paa Gader og Torve, det knuste Kor har han ikke brudt og ikke slukket den ryggende Lunde³⁾. Thi ikke havde Profeten loiet, nei

¹⁾ Matth. 3, 13—15.

²⁾ Matth. 4, 1—11.

³⁾ Esaias 42, 3.

her er Guds egen Stadfæstelse, idet han lagde sin Aand i sin Son med fuldkommen Taalmodighed. Ingen, som vilde slutte sig til ham, har han viist bort; Ingens Bord eller Hus har han agtet for ringe⁴⁾. Selv bar han Band om for at toe Disciplenes Fodder⁵⁾. Syndere og Toldere har han ikke foragtet. End ikke den Stad, som havde negtet at modtage ham, vakte hans Brede, omendstjovndt endogsaa hans Disciple vilde have Ild nedkaldt fra Himlen over en saa usorkammet By⁶⁾. Utaknemlige helbredede han, Sjenderne sparede han. Ikke nok hermed: den, der skulde forraade ham, taalte han hos sig, taalte ham uden at mærke ham, som han havde fortjent⁷⁾. Da han saa overgives til

4) Se Lucas 5, 29—32: „Dg samme Levi (en Tolder) gjorde et stort Gjæstebud for ham i sit Hus; og der var en stor Flok af Andre, som sad med dem tilborvs. Dg deres Skrifstfloges og Farisæerne knurrede imod hans Disciple og sagde: hvorfor æde og drikke I med Toldere og Syndere? Dg Jesus svarede og sagde til dem: de Skarste have ikke Læge behov, men de, som lide ilde. Jeg er ikke kommen at kalde Retfærdige, men Syndere til Omvendelse.“ Omvendt tager Jesus ogsaa mod Indbydelse af en Farisæer, se Lc. 11, 37, stjovndt han i de strengeste Ord dadlede (ogsaa ved denne Leilighed) Farisæernes og de Skrifstfloges religiøse Trældomsaand og deres Hjylleri. Sml. Lc. 15, 1—7 og 19, 5—7.

5) Se Johannes 13, 1—20.

6) Lucas 9, 52—56. De tvende Disciple, som forlangte Ild fra Himlen over den ugjæstfrie By, vare Brødrerne Johannes og Jacob, Zebedæi Sønner, hvilte, maaskee paa Grund af denne Nidkærhed, af Herren kaldtes Boanerges 3: Torden sønnerne (Se Marcus 3, 17).

7) Evangelisterne vidne enstemmigt, at Jesus, som „vidste selv, hvad der var i Mennesket“ (Joh. 2, 15), kjendte den, der skulde forraade ham. Saaledes læse vi hos Joh. 6, 64: „Jesus vidste fra Begyndelsen, hvilte de vare, som ikke troede, og hvo den var, som ham vilde

Tjenderne, da han fores hen som et Offerdyr til Slagtebænken — thi han aabner ikke sin Mund mer end Lammet under dens Haand, der klipper det, — da vilde han, hvem det kun havde kostet et Ord, og Legioner af Engle fra Himlen havde staaet ved hans Side, da vilde han, siger jeg, ikke tillade en af sine Disciple at drage Sværdet til Havn. Herrens Taalmodighed blev saaret ved Malchus⁸⁾. Derfor lyfte

forraade" og 13, 11: „Han kjendte den, som ham forraadte“. Jesus angav ham derimod aldrig for de andre Apostle. Thi endnu Aftenen før Judas udførte sin onde Gjerning, da Jesus ved den bestemte Erklæring: „En af Eder skal forraade mig“ (Mt. 26, 21; Mc. 14, 18; Joh. 13, 21) havde vækket Apostlenes Betyrning, svarer han, efter Mt. 26, 23 og Mc. 14, 20, kun i Almindelighed paa deres Spørgsmaal: „En af de Tolv, den, som dyster med mig i Fadet“. Efter Lc. 22, 21 ligeledes i Almindelighed: „Hans Haand, som mig forraader, er over Bordet med mig.“ Ifkun hos Joh. 13, 26 hedder det bestemt udpegende: „Det er den, hvilken jeg giver det Stykke, som jeg dyster. Og han dypede Stykket og gav Judas, Simons Søn, Iskariotes det.“ Men disse Ord sagde Jesus, som det udtryffeligt hedder, ene til Johannes, „som laae op til Jesu Skjød, hvem Jesus elskede“, og ikke høit til dem Alle. Derfor forstode heller ikke de andre Apostle, hvad Jesus mente, da han soiede til: „Hvad du gjør, det gjør snart“, og deres Mistanke faldt ikke paa Judas, endstjøndt han strax stod op og gif ud (Joh. 13, 30). Jesus talde heller ikke mere om Judas, men rettede derimod kort efter advarende, sørgeligt varslende Ord til en Anden, nemlig Simon Peder (Lc. 22, 31—34). Tertullian kan derfor med Føie fremhæve det, at Jesus taalte Judas hos sig og „aldrig mærkede ham“, som det største Bevis paa hans Taalmodighed og Lydighed.

⁸⁾ Malchus er Navnet paa den ypperstepræstelige Tjener, hvis høire Ore Simon Peder afhuggede med sit Sværd (Se Matth. 26, 51 og Joh. 18, 10). Jesus bød Peder stille Sværdet i Steden og mindede om Herrens Ord til

han ikke blot Forbandelse over Sværdets Gjerninger i Fremtiden, men, idet han atter lægede ham, hvem han ikke selv havde slaget, gav han ham Fyldest ved Taalmodigheden, Barmhertighedens Moder. Jeg vil ikke tale om, at han fæstes paa Korset, thi derfor var han kommen til Verden. Men havde han, før at lide Døden, dog ogsaa behovet Forsmædelserne? Tilvisse nei, men han vilde, før han gik bort, ligesom mættes med Taalmodighedens Vellyst⁹⁾. Han bespottes, bliver slagen og bespottes, han klædes i vanærende Dragt,

Noah: „Hvo som udøser et Menneskes Blod, ved et Menneske skal hans Blod igjen udøses“ (1 Mos. 9, 6). Efter Lucas 22, 51 lægede Jesus den saarede Tjener, med hvem, som Tert. siger, „Kristi egen Taalmodighed var saaret“, nemlig ved hans Discipels Utaalmodighed; og Taalmodigheden viste sig paa det Skjønneste „som Barmhertighedens Moder“, baade ved at læge den Slagne og ved den milde Bebreidelse, hvormed Herren straffede Peder, der havde saaret ham selv, og belærte ham: „Skal jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader haver givet mig?“ (Joh. 18, 11). Og han, som vovede denne Taalmodighedens Barmhertighed, vidste dog, at, om han vilde bede sin himmelske Fader, skulde han sende ham mere end 12 Legioner Engle! (Mt. 26, 53).

- ⁹⁾ Taalmodighedens Næring er Lidelse. At mættes med Taalmodighedens Vellyst er altsaa at svælge i Lidelse. Dette Udsagn er dristigt, men har sin Forklaring i Martyriets fremtrædende Betydning i de første kristelige Aarhundreder. Den heftige Forfølgelse fra den hedenske Stats Side fremkaldte en Syænding i Sjælene, som ikke blot gav Mod til at udholde Lidelserne, men endog tilstyndede til at søge, ja hige efter dem. Da derhos Kristi Død paa Korset staaer for den kristelige Bevidsthed som et Offer, finder det dristige Udtryk ogsaa Forklaring i denne Forestilling. Offerdyrene sebedes nemlig, før at frembæres trinde og skjonne. Kristus vilde ogsaa heri ligne det fuldkomne Offerdyr, og han begjærede at mættes med Lidelse, før ved sin Lydighed og Taalmodighed at blive et Gud velbehageligt Offer.

og som Krone paa Forsmædelsen sættes Tornekraudsjuen paa hans Hoved. Underfuld i Sandhed er den Sjælsro, han bevarer! Han, som villig havde fornædret sig til et Menneskes Stikkelse, antog Intet af Menneskets Utaalmodighed¹⁰⁾. Heraf, I Farisæere, burde I fremfor Alt have erkjendt Herren: en saadan Taalmodighed vilde Ingen, der var et Menneske, kunne udvise. Ved disse Exempler, som ved deres Storhed ere Hædningene til Forargelse og et Raastud for deres Vantro, sole vi os derimod tilskyndede til og befæstede i Troen; de bevise nemlig — ikke blot ved de Ord, hvormed Herren formaner, men fornemmelig ved den Naade, hvorpaa han lider, — paa det Tydeligste for Alle, hvem Troens Naadegave er forundt, at Guds Taalmodighed er worden Kjød i Kristus, til at aabenbare den ham iboende Guddomsherlighed.

Kap. IV.

Som Guds Tjenere skyldte vi ham Udydighed, men Udydigheden hviler paa Taalmodighed.

Naar vi nu see alle gode og veltaenkende Tjenere rette sig efter deres Herrers Sind og Tankemaade —

¹⁰⁾ Paulus skriver til Philippenserne 2, 6—8: „Kristus Jesus, der han var i Guds Stikkelse, holdt det ikke for et Nødvendigt at være Gud lig; men han forringede sig selv, idet han tog en Tjeners Stikkelse paa og blev Menneskelig; og da han var funden i Stikkelse som et Menneske, fornædrede han sig selv, saa han blev lydighedsindtil Døden, ja Korsets Død.“

Lydighed er nemlig den Kunst, hvorved Undest erhverves, men den bestaaer i en villig Underkastelse, — hvor meget mere maae da vi befindes i de gode Tjeneres Tal. Vi ere jo nemlig ikke nogen Ringeres Tjenere, end den levende Guds, og i hans Dom dreier det sig ikke om Godlanken eller Frihedshatten¹⁾, men om intet Mindre, end den evige Fordommelse eller den evige Frelse. For nu at afvende hin strenge Dom og nedkalde hans Barmhertighed over os, maae vi ove os i Lydighed med en utrættet Iver, der svarer til Næsfærdighedens strenge Trusler og Barmhertighedens Forjættelser. Vi kræve jo dog Lydighed, ikke blot af de Menneſker, der ere Trældom underkastede, eller som have nogenſomhelst anden Forpligtelse til at lyde os, men ogsaa af de umælende Dyr, idet vi forſtaaer, at de ere os overgivne til vor Brug af det guddommelige Forſyn. Skulle da altsaa de, hvilke Gud underlægger os, ſtaaer over os i den rette Forſtand paa Lydighed? Idet de lyde os, kjende de os jo dog som deres Herrer. Vilde da vi betænke os paa at være Herren horige, ham, hvem vi i Alt ere undergivne? Hvad Du ved en Andens Godhed modtager af Andre, det vil Du ſelv vagre Dig ved atter at yde ham, ved hvem Du modtager det? Hvor uretfærdigt, ja hvor utaknemligt!

Mere vilde vi ikke tale om den Lydighed, vi ſkyldte Herren vor Gud. Thi Erkjendelsen af Gud indeholder tilſtrækkelig Kundſkab om, hvad der ſkal være

¹⁾ Godlanken er Slavens Mærke, men den frigitte Slave ſik ſom Symbol paa ſin Frihed en Hat.

dens Opgave²⁾. Det er imidlertid ingenlunde uvedkommende, hvad vi her have indskudt om Lydigheden; thi ogsaa denne Dyd er en Virkning af Taalmodigheden. Aldrig viser den Utaalmodige villig Lydighed, saa vist som omvendt den Taalmodige altid er tilfreds. Saa sandt altsaa, som Gud, vor Herre, der baade er vor Beviser til alle Dyder og fjærligt antager sig os, selv har baaret Taalmodigheden til Skue i sin Person, saa vist trænger den ikke til vidtloftig Undersegelse af dens Fordel. Hvo vil fremdeles tvivle om, at enhver Dyd, der jo som saadan hidrører fra Gud, ogsaa maa eftertrages af ganske Sind, saa sandt som vi ville høre Gud til? Hermed er kort og klart og, saa at sige, med Domsafvisning af al Indvending givet, hvad der skal anbefale og opmuntre til Taalmodighed³⁾.

2) „Erkjendelsen af Gud“ maa ikke forstaaes om en theoretisk eller filosofisk Indsigt i Guds Væsen; det er den Erkjendelse af Gud, som udspringer af Troen, og som stedse er forbunden med alvorlig Stræben efter at opfylde Guds Villie. Til denne Lydighed udtræves Taalmodigheden. Tertullians Tanke er videre udført i følgende Ord af Cyprian: „Taale maae vi og holde ud til Enden, kjære Brødre, for at vi, som have faaet Afgang til Haabet om Frihed og Sandhed, ogsaa kunne komme til selve Sandheden og Friheden. Thi det, at vi ere Kristne, det er grundet i Tro og Haab; men for at Haabet og Troen kunne komme til det, der skal være deres Frugt, er Taalmodighed fornøden; thi vi søge ikke efter Herligheden i denne Verden, men i Evigheden.“ „Derfor allerede Navnet Menneſte,“ siger Krysostomus, „indeholder saa stor Opfordring til Dyd, hvor meget mere maa du da ikke føle dig tilskyndet til Dyden, om du er et troende Menneſte!“

3) I det Forfatteren her slutter Indledningen til sit Skrift, udtaler han den Forvisning, at Ingen vil bestride Taal-

Kap. V.

**Taalmodighedens Modsætning, Utaalmodigheden, er
Moder til Synden.**

Imidlertid vil det langt fra være uden Frugt at gaae videre i Undersøgelsen af det, der er saa urie forbundet med Troen¹⁾). Talens Strøm vil have sit Lob, og Udførlighed er ingenlunde altid en Feil, allermindst i et Foredrag, der skal tjene til Opbyggelse.

modighedens høie Værd. Kommer Noget med Indsigelse, da falder denne magtesløs til Jorden overfor det i Guds og Kristi Taalmodighed givne Bevis for denne Dyds Ypperlighed. Taalmodigheden gjælder nemlig ikke blot meget for Gud, men den hører til Guds Væsen og er bleven Kød i Kristus, „for at aabenbare den ham iboende Guddomsherlighed“ (Se Kap. 3, Slutning). Heri seer Forfatteren, der har berøvet sig i Retsfalsen, en Præskription o: en retsgyldig Afvisning af al Indvending mod Taalmodighedens ubetingede Værd.

- 1) At Taalmodigheden ikke blot ledsager Troen, men baner Veien for den, udvikles i Kap. 6. Forinden gjør Forfatteren her i Kap. 5 Taalmodighedens Modsætning, Utaalmodigheden, til Gjenstand for Betragtningen, i den Hensigt, at Skildringen af dette lede Væsen skal afstrække fra at give sig under dets Herredomme. Utaalmodigheden, siger han, er født i Djævelens Varm og Moder til Synden, hvis samtlige Yttringer bære deres Moders Træk; Manddrab og Ulydssked nævnes som Exempler. Israels Trøsalb og Forsyndelser og Forkastelsen af Kristus udsprang ligeledes af Utaalmodighed. „Havde de været taalmodige, vare de blevne frelste“. — Skildringen af Utaalmodigheden er saare levende og anstuelig. Det Ondes indre Selvbevægelse i Djævelen gjentages i den forførte Menneffesjal. Ved Djævelens Sød undsfanges i Eva Djævelens Varm, Utaalmodigheden, og „med det Ondes Frugtbarhed“ føder denne strax sin Førstefødte, Breden, og den sule Belløst. Fra dette Kul udspringer alle Manddrab og alle Skændigheder i Verden, og den djævelsfødte Dtdemoders, Utaalmodighedens, Søb raser i den hele Vngel.

Naar derfor Talen er om en eller anden Dyd, ligger det i Sagens Natur, at man ogsaa maa undersøge det, som er det Modsatte af denne Dyd. Thi hvad der bør være Gjenstand for Attraa, vil Du saa meget bedre kunne gjøre klart, naar Du først ligeledes har gjort Rede for, hvad der maa affkyes. Derfor vende vi os nu til Taalmodighedens Modsatning og Fjende. Sin har, som vi have seet, sin Grund i Gud; vi ville nu see, om ikke dens Modsatning, Utaalmodigheden, skylder vor Arvefjende baade sin Tilbliven og sin Virken. Det vil da være klart, hvilken Dødsfjende Evnen har i Utaalmodigheden. Thi hvad der er undfanget af ham, Guds skelende Modstander, det vil tilvisse, om ellers Noget, drage os fra Gud. Som Mesteren, saa hans Gjerning — en Fjende af Gud og hvad der horer Gud til. Fremdeles, da Gud er den Algode, Djævelen derimod den Døde, vidne de ved selve deres Forstjel, at den Eine ikke gjør Noget for den Anden, hvorfor vi ikke mere kunne vente at faae noget Godt fra den Døde end noget Dødt fra ham, sem er god. Derfor seer jeg Utaalmodighedens Rødsel i Djævelen selv, og det allerede den Gang, da han blev utaalmodig over, at Gud Herren havde lagt alle de skabte Ting under Mennesket, som han havde skabt i sit Billed. Thi han havde ikke felt Smerte, dersom han havde taalt det, og han havde ikke fattet Had til Mennesket, hvis han ikke havde felt Smerte. Saaledes bedrog han Mennesket, fordi han havde fattet Had. Men han hadede ham, fordi han havde felt Smerte, og Smerten kom af Utaalmodigheden²⁾. Hvad

²⁾ Djævelen forførte altsaa, efter Tertullians Mening, Mennesket af Had og fordi han misundte ham hans Lyksalig-

der var det Første i denne Jordarvelsens Engel, enten Dndfakaben eller Utaalmmodigheden, agter jeg det ikke værd at undersøge, al den Stund det er en afgjort Sag, at Utaalmmodigheden og Dndfakaben fra først af, — eller, om denne er opstaaet af hin, da strax derefter — have indgaaet Forbund med hverandre, for i uadskillelig Forening at voxe i den samme Faderbarm. Men den Høielse, han selv først havde fornunnet, den, med hvilken hans Fald var begyndt³⁾, og hvis Magt til det Dnde han kjendte af egen Erfaring, den paa-faldte han, for at styrte Mennesket i Skyld. Og strax i det første Møde med ham blev Kvinden, vover jeg at sige, ved Samtalen med ham fyldt af hans Aande, der var svanger med Utaalmmodighedens Gift. Aldrig havde hun syndet, dersom hun havde bevaret Taalmodigheden, lydlig under Guds Befaling. Men ikke nok hermed, hun formaaede nu ikke at bevare Frugten af dette Møde hos sig selv: for utaalmodig til at kunne tie, iler hun til Adam, der endnu ikke var hendes Mand, og endnu ikke skyldte at laane hende Dre, og

hed og det tilfagte Herredømme over den skabte Jord; men Hadets og Misundelsens Edderstrøm kom fra Utaalmmodighedens sydende Kilde. Djævelen taalte ikke Menneskets Lyfsalighed.

3) Grunden til Djævelens eget Fald fra en Lysets til Mørkets Engel seer Forfatteren allsaa fra først af i Utaalmmodigheden, nemlig over Guds Almagt, og i Misundelsen. Denne Gift, hvis Virkning den Dnde kjender — thi ogsaa Djævelen føler sin Ufalighed, — indpødede han dernæst i Mennesket. Om Misundelsen siger Kryssostomus: „Den er det gamle Dnde, den første Smitte, Edderkilden og alle Lidets Gift, Dødens Aarsag. Den kastede i Begyndelsen en Engel ned fra Himlen; den jog hint første Menneske, vor Slægts Fader, ud af Paradiiset.“

gyder den Gift, hun havde øst af den Dude, i ham og gjennem ham i den hele ufødte Slægt. Saa styrtes da altsaa ved den Gues Utaalmodighed ogsaa et andet Menneske, og snart synker han dybere ved sin egen dobbelte Utaalmodighed, thi han formaaer lige saa lidet at afflaae Djævelens Klænker som at holde hint første Bud ⁴⁾ af Herren. Hvad der fremkaldte Broden, det nedkaldte ogsaa Dommen: det, hvorved Mennesket fortes til Dvertrædelse, var ogsaa Begyndelsen til Guds Brede. Men med den første Fortornelse begyndte hos Gud hans Taalmodighed. Thi han noiedes med Forbandelsen alene og tilbageholdt den Gang endnu den knusende Straf over Djævelen ⁵⁾.

Utaalmodigheden er altsaa Begyndelsen. Thi hvilken Skyld bliver der vel Mennesket tilregnet for denne Utaalmodighedens Brode? Uskyldig var han, Guds fortrolige Ven, Paradisets Indvaaner. Men da han en Gang havde givet efter for Utaalmodigheden, hørte han op at være Gud velbehagelig og kunde ei længer taale de himmelske Gøder. Dvergivet til Jorden og forstedt fra Guds Nafyn, sank Mennesket fra nu af ned til et Nedsfab for Utaalmodigheden til Alt, hvad der kunde forterne Gud. Thi strax,

⁴⁾ „Af alle Havens Træer maa Du frit spise, ifkun af Skundskabens Træ om Godt og Ondt, af det maa Du ikke spise.“ (1 Mosebog 2, 16—17.)

⁵⁾ Guds Taalmodighed viste sig i Forbandelsen over Slangen: „Jeg vil sætte Fjendskab mellem Dig og Kvinden og mellem Din Sæd og hendes Sæd; han (s: Menneskens Søn) skal knuse Dig Hovedet, men Du skal stinge ham Hælen.“ Thi over Djævelen tilbageholdt Gud den knusende Straf, og for Mennesket svæde han til Straffen Forjættelsen om Seir og Frelse.

som hin var undfangen ved Djævelens Sæd, fødte den, med Dndskabens Frugtbarhed, sin Førstefødte, Breden, og Djævlungen slægtede sit Ophav paa. Thi den samme onde Magt, der havde styrtet Adam og Eva i Døden, indgav ogsaa Kain, deres Søn, at begynde med Manddrab. Med Føie tilskriver jeg Utaalmodigheden dette, saa vist som Kain, hin første Manddraber og Brodermorder, blussede op i Utaalmodighed over, at Herren forsmæadede hans Dffergaver, saa vist som han blev vred paa sin Broder og tilsidst slog et Menneske ihjel⁶⁾. Da han altsaa ikke har kunnet slaae ihjel, uden i Brede, og ikke kunde blive vred, uden i Utaalmodighedens Brand, lærer han os, at, hvad han øvede i Breden, maa henføres til hint Uhyre, der tændte Breden. Dog, her see vi ifkun den spæde Utaalmodighed som i sin Bugge. Men hvor tog den ikke til i en Hast? og i Sandhed ikke underligt; thi, saa sandt som den er Moder til Breden, maatte folgelig med Nødvendighed al Brode udgaae af dens Moderkjød, hvorfra Forbrydelsernes mangfoldige Klarer have deres Udspring. Om hint første Manddrab er der alt talet, — dog, lad mig føie til: hvilke Anledninger Mordet end i den efterfølgende Tid har taget sig, stedsse viser det, som udgaaet fra først af fra Breden, hen til Utaalmodigheden som sit første Udspring; hvad enten nemlig En udøver denne Forbrydelse af Hjendskab eller af Rovlyst, det Første er altid, at han er utaalmodig, efter at slukke sit Had eller efter at stille sin Pengegjerrighed. Men, hvilken anden tilskyndende Magt Du end nævner, uden Utaal-

6) 1 Mosebog Kap. 4.

modigheden, hvoraf den hidses, kommer den ikke til at virke. Hvo har vel begaaet Gør uden Lystens Utaalmodighed? Ja, ogsaa de Kvinder, der bringes til at sælge deres Kydsffhed for Betaling, selv disse gjøre det af Utaalmodighed, nemlig efter en skammelig Binding. Dette er Hovedsynderne for Gud, og de maae være nævnte for alle andre. Thi, for at tale i Korthed, enhver Synd maa tilskrives Utaalmodigheden. Det Døde er Utaalmodighed over det Gode. Hvor er der en Ukydsff, som ikke er utaalmodig over Afholdenheden? Forbrøderen har ikke Laalmodighed til at være retskaffen, den Ugudelige og Ustyrlige kan ikke udholde det fromme og stille Liv. Enhver bliver kun ond, fordi han ikke kan holde ud at være god. Da Utaalmodigheden, dette Uhyre, saaledes er Moder til alle Misgjerninger, hvor skulde den saa Andet end frænke Herren, ham, for hvem det Døde er en Bederstyggelighed? Eller er det ikke klart, at det var ved Utaalmodigheden, at ogsaa Israels Menighed altid syndede mod Gud, alt fra den Dag, da de, forglemmende den himmelske Arm, ved hvilken de vare udredne af Ægyptens Trængsler, forlange af Aron, at han skal give dem nye Guder til Føerere, da de offere deres Guld til et Afgudsbilled, — utaalmodige, fordi Moses tovede i den Sammenkomst, hvortil Herren selv havde kaldet ham⁷⁾? Manna har der regnet til at mætte

7) Rækken af Israels mangfoldige Træfald fra Herren begynder med Forlangendet i Ørkenen om nye Guder, ganske kort efter at Herren har oprettet paa høitidelig Maade sin Pagt med Folket paa Sinai Bjerg, og efter at de ved Herrens mægtige Arm, som paa Ørnevinger, ere førte underfuldt ud af Ægyptens Trældom og have seet hans

dem⁸⁾, den haarde Klippe har villig ydet dem Vand til at drikke⁸⁾, — dog tvivle de endnu om Herrens Magt, og kunne ikke udholde at tørste i tredje Dage⁹⁾; thi ogsaa denne Utaalmodighed forekastes dem af Herren. Med eet Ord, altid var Utaalmodigheden Grunden til deres Fald og Ulykke. Hvad Andet bragte dem vel til at lægge Haand paa Profeterne, end Utaalmodigheden over at høre? eller paa Herren selv, hvad Andet end Utaalmodigheden over det, de maatte see? Havde de kunnet hvie sig under Taalmodigheden, vilde de være frelst.

Almagts Kraft, da han tørrede Havets Bund for dem, men atter valtede Havets Bølger over den forfølgende Fjende. Beretningen i 2 Mosebog 32, 1 lyder: „Da Folket saae, at Moses tøvede med at komme ned fra Bjergget, samlede de sig om Aron og sagde til ham: kom, gjør os Guder, som kan gaae foran os! thi hvad der er bleven af den Mand Moses, som førte os op af Egyptens Land, veed vi ikke.“ I egentligste Forstand var altsaa Utaalmodigheden, som vi see, Begyndelsen til Træfaldet.

⁸⁾ Se 2 Mosebog Kap. 16 og 17; smk. 5 Mos. 8, 15 flg. og Esaias 48, 21.

⁹⁾ Her sigtes til Beretningen i 4 Mosebog, Kap. 20, hvor Israelliterne knurre mod Moses, fordi de atter ikke have Vand. Ved denne Veilighed er det, at Taalmodigheden svigter Moses (V. 10—11), hvorfor han til Straf ikke selv skal betrede det forjettede Land (V. 12). I V. 13 hedder det: „Dette er Meribas (d: Trættens) Vand, hvor Israels Børn knurrede mod Herren, og han helliggjorde sig iblandt dem.“ Med Hensyn hertil siger Forfatteren, „at Folkets Utaalmodighed blev dem forekastet af Herren.“ Smk. Paulus til Korinth. 1. Kap. 10, 1—5.

Kap. VI.

Taalmodigheden er Troens ledsagerinde.

[Hvad Utaalmodighedens Bæsen og Birken er, have vi nu seet. Vi vende da tilbage til Taalmodigheden. Sint Uhyre, saae vi, var Moder til Synden og alt Ondt;] Taalmodigheden derimod ledsager Troen, ja gaaer endogsaa i Spidsen for den¹⁾. Vi kjende jo Alle Abraham. Han troede paa Gud, og Gud bestemte ham til Retfærdighed. Men hans Tro beviste sig ved Taalmodighed, den Gang det blev ham befalet at ofre sin Søn, ingenlunde dog for at prøve hans Tro, men til en forbilledlig Bevidnelse; thi ogsaa uden dette vidste jo Gud, hvem han havde bestemt til Retfærdighed²⁾. Sint haarde Bud, som Herren end

¹⁾ Taalmodigheden, som virker villig Lydighed, er Troens bedste Vidnesbyrd. Dette vises i Abrahams Forhold til Gud og i Modsatningen mellem Kjærlighedens Lov (Kristi) og den strenge Gjengjældelses Lov (ved Moses).

²⁾ „Abraham troede paa Gud, og Gud regnede ham det til Retfærdighed“, saaledes læse vi i 1 Mos. 15, 6. Paa dette Udsagn har Apostelen Paulus i Brevet til Romerne Kap. 4 bygget sin Udvilling af Retfærdiggjørelsen af Troen alene, med Udelukkelse af Gjerninger. Omvendt har Apostelen Jakob i sit almindelige Brev Kap. 2, 23 anført dette samme Ord for at bevise, at Troen uden Gjerninger er død. Ordene lyde saaledes fra B. 20—24: „Men vil Du vide, o Du forsangelige Menneſte, at Troen uden Gjerninger er død? Er ikke vor Fader Abraham retfærdiggjort ved Gjerninger, der han offrede sin Søn Iſaaſ paa Alteret? Seer Du, at Troen virkede med hans Gjerninger, og at ved Gjerninger blev Troen fuldkommet; og Skriften blev opfyldt, som siger: Abraham troede Gud, og det blev regnet ham til Retfærdighed, og han blev kaldet Guds Ven (Eſaias 41, 8). See I nu, at et Menneſte retfærdiggjøres ved Gjerninger, og ikke ved Troen alene?“ Vor For-

ikke vilde have fuldbyrdet, hørte nu denne Mand taalmodigt, og han vilde have opfyldt det, dersom Gud havde tilstedet det. Med Rette blev han derfor velsignet, fordi han var tro, og med Rette kaldes han tro, fordi han ogsaa var taalmodig. Saaledes ogsaa, da Troen blev faaet iblandt Hedningene ved Abrahams Sæd, hvilken er Kristus, og Naaden blev udbredt over Loven, da satte Troen, selv lysende ved Taalmodigheden, denne som sin Medhjælperinde i Spidsen til at udvide og opfylde Loven, fordi den alene havde manglet til den sande Undervisning i Retfærdighed. De Gamle krævede nemlig Die for Die og Land for Land, og Dndt betalte de overflodigt med Dndt; thi

fatter stemmer med Ap. Jakob i Anvendelsen af hint Ord, hvilket han med Frihed gjengiver saaledes: „Abraham troede paa Gud, og Gud bestemte ham til Retfærdighed,” en Frihed, som ingenlunde er vilkaarlig, men tilfulde forsvares ved Herrens eget Ord overfor Abraham i 1 Mos. 18, 19: „Jeg har jo selv udseet mig ham (Abr.) til at lære sine Børn og sit Hus efter sig at vandre fast ad Herrens Vej i Retfærdighed og Lydighed.“ Herren har altsaa udseet sig eller bestemt Abraham til Retfærdighed, og det fordi han var en Mand efter Herrens Hjerte, thi han troede Gud. Men hans Tro, som fra først af, da han fulgte Guds Kaldelse (1 Mos. 12, 1), var i Taalmodighed og Lydighed, beviste sig stærkest i hans Redebonhed til at ofre sin eneste Søn, Forjettelsesens Bærer, Isak (1 Mos. 22, 1—13), og han viste herved, at „Gud kjendte den, hvem han havde bestemt til Retfærdighed“. Derfor fik han denne Befaling om at ofre sin Søn, ikke „for at prøve hans Tro, men til en forbilledlig Bevidnelse“ 2: til Bevidnelse om det Offer, som Gud vilde berede sig af Abrahams Sæd i Kristus, hvilken selv — i Troen ligesom Abraham — gav sig selv hen som det fuldkomne Sonoffer. Baade Abraham altsaa og Kristus troede paa Gud, men Troen beviste sig i Taalmodighedens Lydighed, og var uden denne slet ikke til.

Taalmodigheden var endnu ikke paa Jorden, fordi nemlig heller ei Troen var, og desto mere rasede imidlertid Utaalmodigheden ved Lovens Uledninger, — naturligt, thi Taalmodighedens Herre og Mester var endnu ikke kommen. Men efter at han er kommen til Jorden og har stiftet Naadens Rige, i hvilket vi indgaae ved Troens Taalmodighed³⁾, nu er det ikke længer tilladt, hverken at udfordre ved et Ord eller engang at sige: „Du Daare“; hver den, der gjør dette, er hjemfalden til Dommen⁴⁾. Breden er forbudt, Begjeringerne toiledede, den raae Kraft er lagt i Lanker, Tungens Gift⁵⁾ er borttagen, og, langt fra at

³⁾ Sem Kristus blev Menneske af Kjærlighed og vandrede i Lydighed og bevarede Lydigheden i Taalmodighed indtil Døden paa Korset, saa skulle ogsaa vi, som troe paa ham, bevise vor Tro i Taalmodighed, ikke krævende, som de Gamle, Die for Die og Tand for Tand, men ved at lide og lyde, og derved fuldkommes i Kjærlighed efter Hans Lighed, som kaldte os.

⁴⁾ Se Jesu Bjergprædiken Mt. 5, 22.

⁵⁾ Tungen bringer for Dagen, hvad Hjertet gemmer, som Kristus har sagt: „Af Hjertets Overflodighed taler Munden“ (Mt. 12, 34). I Biblens Billedsprog strømmer derfor Honning fra den Vises Læber. Saaledes i Sal. Ordsp. 16, 23—24: „Den Vises Hjerter underviser hans Mund, lægger paa hans Læber overberøsende Tale. Livsalige Ord ere dryppende Honning: Sødme for Sjælen, Lægedom for den brudte Kraft.“ Omvendt drypper Gift fra dens Tunge, i hvis Hjerter Dødsfæben regjerer, og hvis Læber tale Falskhed. Se Sal. Ordsp. 5, 3: „Stjøgens Læber dryppe Honning, slibrigere end Olie er hendes Tunge, men bagester er hun beest som Malurt, hras som et tveegget Sværd“. 15, 28: „De Ugudeliges Mund udgyder Dødt“. 16, 27: „Paa den Ugudeliges Læber er som en brændende Ild“. Hvor Ap. Paulus i Brevet til Romerne Kap. 3 skildrer den hele Verden som henfalden i Fordærvelsen, siger han B. 13: „En aabnet Grav er deres Strube, med deres Tunger

tabe⁶⁾, har Loven vundet ved Kristi Ord: „Elsker eders Fjender, velsigner dem, som forbande Eder, beder for dem, der forfølge Eder, at I maae være eders himmelske Faders Børn.“ Du seer, hvilken Fader Taalmodigheden forskaffer os. I dette Hovedbud er Taalmodighedens Rødder indeholdt, eftersom det end ikke der bliver os tilladt at begaae Ondt, hvor vi synes at have Ret.

beføige de, Dgleres Forgift er under deres Læber“. Men stærkest og i saare veltalende Udtryk har Ap. Jakob udført dette Billed i sit almindelige Brev Kap. 3, navnlig V. 5—8: „Tungen er et lidet Lem, men puffer storligen. Se, en liden Ild, hvor stor en Skov antænder den! Tungen er en Ild, en Verden af Uretfærdighed! Saaledes er Tungen blandt vore Lemmer, den besmitter det ganske Legem og sætter Slægt efter Slægt i Brand, selv sat i Brand af Helved Tungen kan intet Menneske tamme, det ustyrlige Onde, fuld af dødelig Gift.“ At de Ugudelige og Hyklerne i det profetiske Sprog som ogsaa af Kristus benævnes „Dgler“, er herefter let forståeligt; thi de slaae med deres giftige Tale brændende Saar, ligesom Dglerne med deres Giftkænder.

Da Tungen saaledes, trods sin Lidenshed, er et farevoldende Lem, fremhæves det med Rette som en af de skønneste Virkninger af Troens Taalmodighed, at den „borttager Tungens Gift“, thi „bittert Ord reiser Brede, men mildt Svar dæmper Hidsighed, og Kjærlighed skjuler alle Overtrædelser“ (Gal. Ordsp. 15, 1 og 10, 12).

- ⁶⁾ Loven kunde synes at tabe ved Ophævelsen af Gjengjældelsesretten, men fra den bittere og uvederbøgende Kamp om Mit og Dit løstes vi ved Kjærlighedens Lov til Freden hos Gud. Fra Uretfærdige blive vi Guds Børn, — kan Loven ville Mere?

Kap. VII.

Taalmodigheden agter Tab for Intet, thi den foragter denne Verden¹⁾.

Naar vi nu vilde gjennemgaae de forstjellige Aarsager til Utaalmodigheden, saa vilde ogsaa de øvrige Bud komme frem hvert paa sit tilsvarende Sted²⁾. Derksom det er Forringelse af din Eiendom, der sætter dit Sind i Bevægelse, da giver den hellige Skrift jo næsten paa hver Side Formaning om at foragte denne Verden, og større Opmuntring til at foragte Pengen kan der næppe gives end det, at Herren selv findes blottet for al Rigdom. Altid giver han de Fattige Raade og dommer derved forud de Rige³⁾. Saaledes har han ved at kaste Brag paa Rigdommen med al dens Magt gjort det let for Taalmodigheden at bære dens Forringelse, idet han ved sin Foragt for al Rigdom lærer os, at selv gjentagne Tab ikke maa regnes f. r. en Ulykke. Hvad vi altsaa mindst af Alt

¹⁾ Herfra til Kap. 10 (inkl.) gjennemgaaer Forfatteren Taalmodighedens Virkninger i Sjælen, som ved den bringes til at bære Tab af jordist Guds og Fornærmelser, til at sørge stille ved Hjæres Vortgang, og til at opgive al Hevn-gjerrighed.

²⁾ Ligesom Forfatteren har oplyst Taalmodighedens Bæsen ved at fremstille dens Modsatning, Utaalmodigheden (Kap. 5), saaledes skulle nu ogsaa Taalmodighedens Virkninger fremgaae af Betragtningen af Utaalmodighedens Øtringer. Disse, som det naturlige Menneſte kjender altfor godt, ere sjælefordøende, hine derimod sjælesødende og til Vel-signelse.

³⁾ Et Hovedsted er Mt. 19, 24: „Det er lettere, at en Kamel gaaer igjennem et Naaleoie, end at en Rig kommer ind i Guds Rige.“ Sml. Parablen om den Rige og den Fattige (Luc. 16, 19—31).

have fornødent at tragte efter, fordi Herren selv ei har tragtet derefter, det bør ikke fylde os med Befymring eller Gharne, naar det bliver beskaaret for os eller endog ganske frataget os. „Begjerlighed er Roden til alt Ondt“, har Herrens Aand udsagt ved Apostelen ⁴⁾. Men lader os ikke forstaae det saaledes, som om Begjerligheden blot bestod i Attraa efter Andres Goder: ogsaa hvad der synes at være Bort, er en Andens; thi Intet er vort, efterdi Alt er Guds, hvem vi ogsaa selv tilhøre. Føle vi derfor Utaalmodighed, naar vi lide et Tab, da ville vi herved lægge for Dagen, at ogsaa vi have Del i Begjerligheden, idet vi føle Smerte over at miste, hvad der ikke er vort. Fremmed Eiendoms søge vi, naar det volder os Kummer at miste, hvad der hører en Anden til. Den, som ophidses af Utaalmodighed over et Tab, synder ligesom mod Gud, idet han sætter det Jordiske over det Himmelske. Thi Aanden, som han har modtaget af Herren, foroder han for en timelig Tings Skyld. Lader os derfor villigen give Slip paa de jordiske Ting og vogte paa de himmelske Gaver. Lad end denne Verden og Alt, hvad dens er, gaae til Grunde, blot jeg maa vorde rig i Taalmodighed!

Dg heller ikke dette tør vi glemme: den, der ikke har foresat sig at bevare sin Sindsro, om han mister Noget ved Tyveri eller ved Bold eller maasse ved sin egen Ladhed, vil næppe, troer jeg, ret af Hjertet kunne lægge Haand paa sin Eiendom, naar det gjælder om at gjøre Godt. Thi hvo vender Sværdet mod sit eget Legem, naar han end ikke taaler et Snit af en Anden?

⁴⁾ Se 1 Timotheus 6, 10.

Derfor er Taalmodighed under Tab en Dvølse til at give og meddele. Den, som ikke frygter for at miste, bliver ikke træt af at give. Hvorledes skal ellers den, som har tvende Kjortler, give den ene til den, som er nogen, hvis han ikke ogsaa, naar En tager hans Kjortel, er i Stand til at give ham Klappen med⁵⁾? Hvorledes skulle vi skaffe os Bønner ved vort Mammon⁶⁾, naar vi elske det saa høit, at vi ikke kunne taale noget Tab deraf? Vi tabe da ikke blot, men vorde selv fortabte⁷⁾. Og hvad finde vi herved den Andet, end hvad vi atter skulle miste?

Det er Hedningers Vis, under alle indtræffende Tab at hengive sig til Utaalmodighed, og det, fordi de maasse agte Bøngvinding høiere end Livet. Dog hvorfor siger jeg maasse? det gjøre de jo, naar de af Binde syge foretage sig farefulde Handelsreiser paa Søen; naar de uden Sky for Bønge paatage sig de mest fortvivlede Sager for Retten; endelig naar de lade sig hverve som Gjøglere og Fegtere og naar de rove og myrde som vilde Dyr paa alle Veie⁸⁾. Men os,

⁵⁾ Jesus siger i Bjergprædikenen: „Derfor Mogen vil gaae i Nette med Dig og tage din Kjortel, lad ham og beholde Klappen“ (Mt. 5, 40).

⁶⁾ Efter at have fortalt Lignelsen om den utroie Husfoged, siger Jesus: „Gjører Eder Bønner ved den urette Mammon, at, naar I stilles herfra, de skulle annamme Eder i de evige Bøtlinger!“ (Luc. 16, 9).

⁷⁾ „Hvo som vil frelse sit Liv, skal miste det, men hvo som mister sit Liv for min og Evangeliets Skyld,“ siger Jesus, „han skal frelse det. Thi hvad kan det gavne et Menneske, om han vandt den ganske Verden, og tog Skade paa sin Sjæl. Eller hvad kan et Menneske give til Bederlag for sin Sjæl?“ (Marcus 8, 35—37).

⁸⁾ I den fordærvede romerske Keiserstat, hvor Alt gik ud paa at vinde Bønge for at tilfredsstille stammelige Lyster, var

hvem Gud har kaldet, sommer det, ikke at sætte Livet til for Penge, men at sætte Penge til for at vinde Livet, baade ved at give med villig Hu og ved at bære Tab med Taalmodighed.

Kap. VIII.

Taalmodighed under Forhaanelser.

Baade Sjæl og Legem bære vi i denne syndige Verden udsatte for Alles Forurettelse¹⁾, og vi under-

det ikke ualmindeligt, at unge Mennesker af den fornemste Stand leiede sig ud som Gladiatorer (Fegtere) eller Skuespillere, naar de havde tilsat store Formuer i et stamlost Leonet. At det næste Skridt for Saadanne var at blive Stratenrøvere, falder af sig selv. Man sammenligne forøvrigt, hvad Tertullian siger i Slutningskapitlet om Verdensmenneskenes Trælletaalmodighed for stammelig Bindings Skyld.

- ¹⁾ Bærgeløst er Mennesket stillet i en Verden af Uretfærdighed. Hvo kan forsvare sig mod Vold, eller sikke sig mod Klaffertale? Og hvad er Mennesket overfor de rasende Elementer? Derfor kunne vi ikke uden Grund siges ved Fødslen at være „henfastede som Skibbrudne paa en fremmed vild Kyst.“ — Cyprian siger i sit Skrift om Taalmodighedens Gode: „Med Graad og Skrig hilser Barnet Vysen. Det er den spæde Sjæls Vidnesbyrd, strax ved Indtrædelsen, om hvad den venter af Besværligheder og Storme i denne ublide Verden.“ „Enhver Slave,“ siger Filosofen Seneca, „har dit Liv i sin Haand; jeg mener, hver den, som foragter sit eget Liv, er Herre over dit.“ — Tertullian har vistnok ved dette Sted havt Gladiatorerkampene for Die, i hvilke Fegterne, nøgne og uden alle Forsvarsvaaben, stode udsatte for hverandres dræbende Slag. Saaledes, siger han, staar vi paa Verdens store Skueplads udsatte for alle Angreb.

kaste os denne Tilstand med Laalmodighed, — skal da den mindste ublide Berøring kunne være os til Forargelse og Skade²⁾? Den Skam maa en Kristi Tjener bede Gud bevare ham for, at Laalmodigheden, der var prøvet i større Trængsler, skulde svigte ham ved usle Angreb, som han ikke burde ændse? Vil En udafse Dig ved Slag med sin Haand, da har Du jo Herrens Formaning: „Slaaer En dig paa din ene Kind, da vend ham ogsaa den anden til“³⁾. Lad Uretten worde træt ved din Laalmodighed⁴⁾. Hvor haardt hint Slag end var, baade smerteligt og forhaanende, haardere bliver dog han, der gav Dig det, straffet af Herren. Du giver, netop naar Du tier og taaler, hin Uretfærdige det værste Slag. Thi Slaget kommer fra Ham, for hvis Skyld Du holder Stand. Bryder Tungens Bitterhed ud i Forbandelse eller Forhaanelse, da kom det Ord i Hu: „Blæder Eder, naar de forbande Eder“⁵⁾. Herren selv er forbandet ifølge Loven⁶⁾, og dog er han den ene Belsignede. Derfor

²⁾ Den, der har erkjendt hele Livets Usikkerhed og altid maa være beredt paa dræbende Slag, bør ikke komme i Bevægelse ved et lille Stik eller Smæk.

³⁾ Se Mt. 5, 39. Dette Bud, som henhører til Kjærlighedens Lov, forekommer Mange ved sin ideale Fordring at være uefterkommeligt i det virkelige Liv med al dets Strid. Herimod gjør Forfatteren, navnlig i Slutningen af Kapitlet, gjældende, at den i dette Bud udtalte Anstuelse er Betingelsen for al Lykke og Tilfredshed i Livet, og at det altsaa ogsaa er klogt og lønnende at stræbe efter at følge Formaningen.

⁴⁾ Ap. Paulus skriver til Rom. 12, 21: „Lad Dig ikke overvinde af det Onde, men overvind det Onde med det Gode.“

⁵⁾ Se Mt. 5, 11.

⁶⁾ Ifølge Ordene i 5 Mosebog 21, 22. 23: „Er der gaaet Dødsdom over en Synder, og han har mistet sit Liv, og

lader os, som ere Tjenere, efterfølge Herren og taalmodigt anhere de Dudes Forbandelser, for at ogsaa vi kunne blive velsignede. Udkastes der et heftigt og utilberligt Ord imod mig, og jeg kan ikke høre det med et roligt Sind, vil jeg nødvendig enten selv gjengjælde med ny Bitterhed eller jeg vil kvæles i sin Utaalmodighed. Men, gjengjælder jeg Forbandelse med Forbandelse, hvorledes skal jeg da befindes som en Efterfølger af Herren, der har lært, at Mennesket besmittes, ikke ved Karrenes Uhumskheder, men ved det, som udgaaer af hans egen Mund⁷⁾; og ligesaa, at vi skulle gjøre Regnskab for hvert ondt og utilberligt Ord, vi have talet⁸⁾. Selgelig, hvad Herren forbyder os som en Synd, det byder han os ogsaa at taale med Stilhed af en Anden. Og hør nu, hvad der er Taalmodighedens Velsignelse. Enhver Fornærmelse, hvad enten den sendes med Tunge eller Haand, — meder den Taalmodighed, vil den ligesaa useilbarlig tage sin Kraft, som Landsen, naar den svinges mod den haarde og uigjennemtrængelige Klippe, vil falde slevet til Jorden⁹⁾. Spildt og frugtesløs

Du har hængt ham paa et Træ, da maa Du ikke lade hans Krop hænge Matten over paa Træet, men Du skal begrave ham den samme Dag, thi en Guds Forbandelse er den Hængte, og Du maa ikke besmitte dit Land; som Herren din Gud giver Dig til Arv." Eml. Galaterbrevet 3, 13: „Kristus har fritjæbt os fra Lovens Forbandelse, der han blev en Forbandelse for os; thi der er skrevet: „Forbandet er hver den, som hænger paa et Træ.““

7) Se Marc. 7, 15—23.

8) Se Mt. 12, 36.

9) Hvad der er udtrykt ved dette særdeles træffende Billed, kunde unegteligt ogsaa siges om den sølesløse hedenske Livsvisdom (Stoicismen). Men denne Usaarlighed paa Grund

vil den falde ned, hvis den ikke, hvad stundom skeer, slaaer tilbage med fornyet Angreb mod den, der har udsendt den. Hvorfor fornærmer En Dig nemlig, uden for at Du skal føle Smerte? Fornærmerens Frugt bestaaer kun i den Fornærmedes Smerte. Tilintetgjør Du altsaa den forventede Frugt, ved ikke at tage Dig Fornærmelsen nær, da maa Fornærmeren nødvendigvis selv føle Smerte ved at see sin Forventning skuffet. Da vil Du ikke blot gaac bort, uden at være saaret, hvad allerede i og for sig er Dig nok, men oven i Kjobet med den Glæde at have gjort din Modstanders Angreb til Intet, og sikker ved hans egen Smerte. Dette er Taalmodighedens Ven og Velsignelse.

Kap. IX.

Taalmodighed ved Gns Kjæres Bortgang¹⁾.

Men heller ikke den Utaalmodighed tør undskyldes, som yttres sig ved Tabet af vore Kjære, hvor stærkt

af Fastheden er kun den ene Side af Sagen. Den kristelige Taalmodighed, som hviler paa Ydmødighed, er forbunden med Kjærlighed. Man derfor end den Taalmodige lignes ved den haarde Klippe, imod hvilken alle Angreb ere forgjeves, saa vil det være i Tertullians Aand at minde om, at Kjærligheden gløder i denne Klippes Indre, og at det vil kunne stee, som fordem i Zifenen for Israels Gjenstridige, at et levende Væld vil udspringe fra den slagne Klippe til Omvendelse for Fornærmeren og med Trøst og Husvælselse for hans bestjæmmede, angerfulde Sjæl.

¹⁾ Dette Kapitel slutter sig til Kap. 7, hvor der handlede om Taalmodighed i Tab af jordist Guds. I hvorvel nemlig

end Smerten taler Utaalmodighedens Sag i dette Stykke²⁾. Thi vi have Apostelens Formaning, hvilken vi heller maa høre: „Vorder ikke bedrovede, naar Noget fover ind, saaledes som Hedningene, der ikke have Haab“³⁾. Med Rette taler Apostelen saa; thi vi, som troe Kristi Opstandelse, troe ogsaa vor egen Opstandelse: for os er jo Kristus død og for os er han opstanden. Derfor, da de Dødes Opstandelse er vis,

Menneskene som udødelige Sjæle ere væsentlig forskjellige fra alt jordist Guds, saa hører dog Bestidelsen af Slægtninge og kjære Venner med til vore timelige Gøder (se Luthers Forklaring til Ordene i Herrens Bøn: „Giv os idag vort daglige Brod“), og vi maae lige saa lidet i Tabet af dette Gode som af andre timelige Gøder vise en Utaalmodighed, der strider mod vor Tro. Havde vi ikke Opstandelsens Haab, da var det ubødelig Smerte at see Livet udsuffles, men for os, som troe Opstandelsen, er Døden kun en Vortgang, lidet før eller lidet senere, til den samme Herlighed. Hedningene sørge derfor med Grund; og vi, om vi ikke ville lade os trøste ved Kjæres Vortgang, gjøre os lige med dem, der ikke have Tro.

- ²⁾ Sorgen over Afdøde er naturlig for den menneskelige Følelse, og den omme Kjærlighed synes ved den bratte Sønderrivelse ikke noksom at kunne hengive sig til Smerten. Kristus har heller ikke fordømt denne Sorg: han rørtes, da han saae Maria græde over Lazarus, og han græd selv (Joh. 11, 33—38). Ligesaa hulkedes han over Enken, der fulgte sin eneste Son til Graven, og sagde: „Græd ikke“ (Luc. 7, 13). Men denne Smerte, hvis Hestighed kun kan tilgives i Begyndelsen, og som altid indeslutter noget Selvkjærligt i sig, tør ikke holdes fast af Sjælen. Den utaalmodige Jamren og Klagen indeholder en Anklage mod Forsynet og viser, at Troen ikke er Sandhed i os. Det blødende Hjertes Taarer borttørres af Opstandelsens Haab, og Troen forvandler den heftige, selvkjærlige Smerte til hengivelsesfuld Bemod. „Som vi have en bedre Løn, saa lader os ogsaa være taalmodigere til at trøstes. Thi ikke borttagne, men forudtagne ere de, hvem ikke en selvtagen Død, men Evigheden tager i sin Tavn.“ (Ambrosius.)

- ³⁾ Se 1 Thesfal. 4, 13.

er Dødens Smerte borte og ogsaa Smertens Utaalmodighed ⁴). Hvi skulde Du føle Smerte, naar Du troer, at den Hensøvede ikke er tilintetgjort? Hvi skulde Du henfalde i Utaalmodighed over, at den for en Tid er taget bort, som Du troer skal vende tilbage. Hvad Du anseer for Død, er jo kun en Bortdragen. Ikke maae vi sørge over den, som gaaer forud, men meget mere længes efter at følge ham. Dog ogsaa i denne Længsel maa Du lade Taalmodigheden raade. Thi hvorfor skulde Du ikke kunne styre din Længsel, fordi den er gaaet bort, som Du dog snart skal følge efter ⁵). Glem ikke, at Utaalmodighed i alt dette

- ⁴) „Smertens Utaalmodighed“ viste sig fornemmelig i den støiende og opsigtsvækkende Jamren og Hølen, hvormed mange Hedninger fulgte deres Døde til Graven. Mod dette Uvæsen optraadte den gamle Kirke, som forbød slige larmende Dptog. Det hedder herom i Beslutningerne paa en Kirkeforsamling i Toledo i 7de Aarhundrede: „De, hvem Herren kalder bort fra dette Liv, skulle føres til Graven ifkun med Psalmesang og Strängeleg. Men den Sørgemusik (s: vild og larmende), som almindelig opføres over Afdøde, forbyde vi ganske, og ikke mindre den Skik, at de Nærmeste eller Lyndet slaae sig for Brystet.“ Allerede den gamle hedenske Filosof Seneca († 65 efter Kr.) taler værdigt og veltalende om det Usømmelige i den heftigt for Dagen lagte Smerte: „Lad kun Taarer flyde,“ siger han, „men blot mildt og roligt. Ofte har den Vise, uden Skade for sin Værdighed, udgydt stille og milde Taarer, som vidnede baade om hans bevægede Gemt og hans Følelse for det Sømmelige. Man kan nemlig, mener jeg, give efter for Naturen og dog bevare Værdigheden. Jeg har seet dem, der indgjød Vrefrygt ved deres Optraaden ved deres Kjæres Bære, idet Kjærligheden lyfte ud af deres Ansyn uden alt paataget Sørgvæsen. Der var Intet, uden det vidnede om sand Følelse. Saaledes har selv Smerten sin Skjønhed.“ (Seneca 9de Brev.)
- ⁵) Forfatteren har afviist Sorgen over Afdøde, fordi „Døden er en Bortgang til det Bedre, som ogsaa forestaaer os.“ Ved denne Betragtning aabnes Døren for en ny Utaal-

er et slet Barsel for vort Haab og et Brud paa vor Tro. Og vi ere kun lidet Kristus, naar vi med Jammer og Klage, istedenfor med stille Fatning, modtage Budskabet om, at Nogen er kaldet af ham til hans Rige. „Jeg ønsker,“ siger Apostelen, at tages bort og være hos Herren“⁶). Hvor herligt udtrykker han ikke de Kristnes Ønske? Dersom vi altsaa betages af heftig Smerte over, at Andre have opnaaet, hvad Apostelen ønsker, da vise vi, at vi ikke selv ønske det Samme⁷).

modighed, nemlig i Længslen efter at følge de Bortgangne. Dgsaa denne Utaalmodighed straffer han, men vender atter tilbage til Hovedbetragtningen. Lyfsaligheden ved hin Bortgang har Forf. stærkest udtalt, hvor han i Kap. 13 omtaler Martyriet: „Føres Du frem til Dødens, nei til Lyfsalighedens Tærstel, falder det i din Lod at skulle vies med den anden Daab (∴ Bloddaaben), hvorfra Du skal stige til selve Guds Herligheds Trone, da“ o. s. v.

- 6) Philipp. 1, 23. 24: „Jeg staaer beknyttet imellem tvende Ting, idet jeg haver Lyst til at vandre herfra og være med Kristus; thi dette var saare meget bedre; men at forblive i Rjødets er mere fornødent for Eders Skyld.“ I dette apostoliske Ord er baade Længselen efter at komme til det rette Hjem, hvilken giver Freidighed i Døden, udtrykt, og ogsaa den lydige Hengivenhed, der bier, til Herren kalder.
- 7) „Hvad Apostelen ønsker,“ det er Bortgangen, Døden. Forf. slutter sin Betragtning med den alvorlige Erindring, at, hvis vi ikke ville lade os trøste ved vore Kjæres Bortgang, da røbe vi, saafremt vor Sorg ikke er ganske egenkærlig, at vi ikke som Apostelen længes efter at komme „hjem“ og „være hos Kristus,“ røbe altsaa Kjærlighed til denne Verden og en syndig Lunkenhed i vor Tro.

Kap. X.

Laalmodigheden formener Hevngjerrigheden 1).

Hvad der dernæst i høi Grad bringer Utaalmodigheden op i Sjælen, er Hevnlysten, denne Lidenskab, hvis Flamme nares enten af Stoltheden eller af Dndskaben 2). Men, som Stoltheden i og for sig er fordømmelig, saaledes er Dndskaben, — altid vederstyggelig for Herren, — i dette Tilfælde i høieste Grad fordømmelig, naar den, fremkaldt ved en Andens Dndskab, tager sig selv til Rette efter Hevnenes Dom, og i sin Gjengjældelse fordobler det Slette, som een Gang er skeet. For Indbildningen synes Hevnen en Trost i Smerten, men, seet i Sandhedens Lys, maa den dommes som Hadets Barn. Thi hvad Forskjel er der mellem Fornærmereu og den Fornærmede, mon Andet, end at hin er den Første til Misgjerningen, men den Anden derefter gjør det Samme? Enhver af dem staar dog for Herren som Anflaget

1) Dette Kapitel slutter sig til Kap. 8, hvor der var Tale om Laalmodighed under Forhaanelser.

2) Betægsgrundene til Hevnlust ere rigtigt angivne. Denne Følelse forudsætter nemlig, at der er paaført En en Krænkelte, og det Første, man vil hevne, er Ens Vre, den krænkede Stolthed; men dertil kommer Hadet, det stadefro Sind, som glæder sig ved at give Dndt i Betaling for det, man har modtaget. Herved fordobles altsaa det een Gang gjorde Dnde, og den, som hevner sig, gjør sig ikke blot skyldig lige med den Udfordrende, men det er saa langt fra, at han i det ham tilføiede Dnde har en Undskyldning, at han tværtimod har Ansvaret for at have givet Dndskaben fortsat Liv. Ja, vi kunne sige, at, medens mangen Fornærmelse tilføies af Uvidenhed eller Ubetænksomhed, saa gjør derimod den, der hevner sig, altid Dndt med Bevidsthed og Lyst.

for at have krænket et Menneske, og Herren forbyder og dommer alt Slet og Skammeligt. I en Forbrydelse er der ikke Tale om Orden og Folge: Mismet kan ikke adffille, hvad der er forbundet ifølge sit Væsen³⁾. Derfor byder Apostelen uden al Indskrænkning, at vi ikke maae betale Ondt med Ondt⁴⁾. Lige Gjerning har lige Lon. Men hvorledes ville vi kunne opfylde hint Bud, dersom vi ikke have lært at have os med stolt Foragt over den lave Høvnfølelse? og hvad Haab kunne vi have om, at vor Tilbedelse vil være Herren vor Gud velbehagelig, dersom vi vove at tage os selv til Rette efter eget Lykke⁵⁾? Vi, tørre

³⁾ Denne Dom er streng, men sand. I menneskelig Bedømmelse tages og bør der tilvisse tages Hensyn til Omstændigheder og Forhold; men efter sit Væsen er det Onde ondt og Herren lige vederstyggeligt, enten det skeer først eller sidst, uforanlediget eller gjengjældende.

⁴⁾ Se Brevet til Rom. 12, 17.

⁵⁾ Bed at hevne os selv synde vi ikke blot mod Kjærlighedens Lov, men vi ringeagte Herren, vor Hjælper i Himlen. Hvor kunne vi bede til ham og paatalde hans Bistand, naar vi mene at kunne slaffe os selv Fyldest? Følgende lille Fortælling er i denne Henseende slaaende og lærerig: „Til Klosterforstanderen Sisois kom en af Klosterets Brødre, som var bleven fornærmet af en anden Broder. Han fortalte, hvorledes han var bleven krænket og tilføiede: Jeg brænder efter at hevne mig. Den ærværdige gamle Forstander bad ham at overgive Gud Hævnen; men den Forbittrede svarede: Jeg vil ikke hvile, før jeg faaer taget en blodig Havn. Da sagde Abbed Sisois: Siden Du nu en Gang har sat Dig det for, saa lad os dog i det Mindste først bede. Og strax stod den ærværdige Gamle op og begyndte at bede med følgende Ord: „Gud, vi trænge ikke længer til Dig, at Du skulde bekymre Dig om os, thi, som denne Broder siger, vi baade ville og kunne hevne os selv.““ Bed disse Ord bestjæmmedes Munken og gif i sig selv.“

Lædersække, skrobelige Verkar⁶⁾), vi fortørnes, naar en af vore Tjenere tager sig selv til Rette mod sin Medtjener; og dem, der, ihukommende Trældommens Underdanighed og med skyldig Agtelse for den Herren tilkommende Dommermyndighed, i al Taalmodighed og med Tillid overgive deres Sag til os, dem rose vi ikke blot, men skaffe dem langt større og bedre Fyldestgjørelse, end de selv havde kunnet tage sig⁷⁾). Kunne vi da tabe ved at vise det samme Sind, vi, som have en Herre i Himlen, hvis Døe maaler med evig Retfærd, og hvis Arm er udraaft i Almagts Vælde? Hvorfor troe vi da paa ham som den evige Dommer, naar vi ikke ville troe, han ogsaa er den, som hevner? Det tilføjer han os jo i dette Ord: „Hevnen hører mig til, jeg vil hevne“⁸⁾), det er: Taal-

⁶⁾ De valgte stærke Udtryk betegne baade i Almindelighed den menneskelige Forgængelighed overfor den evige Gud, og den Høvnsheds forterrede og sammensværede Sind, der mangler Kjærlighedens Fylde.

⁷⁾ For at forstaae Sammenligningen, maae vi erindre, at Slaverne i den romerste Stat næsten ganske vare i deres Herrers Vold. Den Fyldestgjørelse, her er Tale om for den ferurettede Medtjener, er at forstaae om den Straf, navnlig ved Pidskeslag, som Herren tildeler den Skyldige.

⁸⁾ Se 5 Mosebog 32, 35. Den tilføiede Forklaring: „Taalmodighed fordrer jeg, og jeg vil belønne Taalmodigheden,“ er indlysende rigtig; thi, for at Hevnen i Sandhed kan være Herrens, maae vi lide og være taalmodige. Denne Forklaring stemmer ogsaa med Tankegangen i den Tale af Moses, hvoraf det nævnte Ord er taget. Moses foreholder Folket dets Utaaknemlighed og Dødsødsighed, og Herren truer dem: „Jeg vil nedslaae dem, udslette fra Mennesket deres Minde, hvis jeg ikke gruede for Fjendens Trods, at deres Fjende ei skal slutte feil og sige: vor høie Haaud, ei Herren har gjort det!“ Derfor vil Herren hevne Fjendernes Hovmod, og han vil ihukomme Forjættelserne til Fædrene og atter forbarme sig over sit Folk. „Seer da nu, at jeg, jeg er det,

modighed fordrer jeg, og jeg vil belønne Taalmodigheden. Eller fordrer ikke Herren Taalmodighed, naar han siger: „Dømmer ikke, paa det at I ikke skulle dømmes“⁹⁾? Thi hvo vil afholde sig fra at domme en Anden, uden den, der lider med Taalmodighed? Omvendt, hvo tænker, naar han dømmer, paa at tilgive? Og om han end derefter vil tilgive, saa har han dog givet den Dømmendes Utaalmodighed Medhold og berøvet den eneste rette Dømmer, Gud, Vren¹⁰⁾. Men hvor store Ulykker pleier ikke denne Utaalmodighed at berede sig ved sin egen Stormen¹¹⁾? Hvor ofte har ikke Selvtægten bittert maattet angre? Hvor ofte har den ikke ved sin Hestighed afstedkommet langt større Fortræd, end det, den vilde hevne? Som nemlig Stormen reiser sig af en liden Begyndelse, saa vil Du, naar Du tager Kart med Utaalmodighedens Bind,

og der er ingen Gud min Fønning! Jeg giver Død og jeg skænter Liv; jeg saarer og jeg læger, og Ingen frelses af min Haand.“ . . . „Lovsnyger, o Hedninger, Herrens Folk! Sine Tjeneres Blod vil han hevne! Hevn vil han tage over sine Fjender og forsons sit Land og sit Folk!“

⁹⁾ Se Mt. 7, 1.

¹⁰⁾ Vi skulle aldeles ikke domme hverandre. Selv om vi, efter at have dømt, ville tilgive, have vi dog syndet; thi Tilgivelsen skal ikke komme af den overlegent Dømmendes nedladende Raade, men af ydmyg Selvbetragtning og Kjærlighed. Dømmen og Tilgiben ere hinanden modsatte og ubelufte hverandre. Den, der dømmer, ophøier sig; den, der tilgiver, fornædrer sig.

¹¹⁾ Ligesom Forfatteren endte sin Betragtning af Taalmodigheden under Forhaanelser (Kap. 8) med at paavise det Fordelagtige ved Taalmodigheden, saaledes ogsaa her. Høngjerrigheden, siger han, styrter sin egen Dyrker i Glendighed og Undergang. Vælg Taalmodigheden, og Du bliver lykkelig.

useilbarlig rives hen, inden selv Du veed det, af Eiden-
skabens rasende Storm, og enten vil Du strande paa
skjulte Klipper eller Du vil kandre og brat forsvinde.
Kan Du kun tage en ringere Hevn, vil Maseriet blive
i dit Indre; griber Du til det Yderste, vil din Sam-
vittighed vorde betyngt^{1 2)}). Hvad vil jeg da med
Hevnen, hvis Maal og Maade jeg ikke kan styre for
Smertens hidsende Braad? Heller vil jeg søge Hvile
i Taalmodigheden, da vil jeg ikke føle Smerte; og
føler jeg ingen Smerte, vil jeg heller ikke have Lyst
til Hevnen.

Kap. XI.

Taalmodigheden er Betingelsen for vor Helliggjørelse og al Lyksalighed¹⁾.

Vi have nu, efter bedste Gyne, gennemgaaet
Hovedanledningerne til Utaalmodigheden²⁾ og behøve
da næppe at udbrede os over alle de Tilfælde, der

¹²⁾ Sml. Kap. 8, hvor det hedder om den, der ikke kan be-
vare Taalmodigheden under Fornærmelser: „Enten vil Du
selv gjengjælde med ny Bitterhed, eller Du vil kvæles i
stum Utaalmodighed.“

¹⁾ I Kap. 7—10 har Forfatteren viist, at det er Taalmodig-
heden, som under Fristelser og alle Skjæbnens Slag holder
os faste i Troen og i lydlig Hengivenhed i Guds Villie.
Han slutter denne Betragtning ved i dette og de nærmest
følgende Kap. at lovsprise Taalmodigheden som den Stem-
ning i Sjælen, der betinger vor Fremgang i Dyd og giver
os Saliggjorelsens Fred og Glæde.

²⁾ Disse vare: Smerten over Tab af jordist Guds (Kap. 7),
over Fornærmelser (K. 8), over Kjæres Bortgang (K. 9),
endelig Hevnlysten (K. 10).

kunne fremkalde den i vort private, som i vort offentlige Liv. Saare vidt forgrenet er den Dudes Virksomhed; mangfoldige Spyd udslynger han til Aandens Forøvelse, snart smaa, snart meget store. Men de smaa Stød kan Du foragte for deres Ubetydelighed, de store maa Du undvige, for ikke at blive overvældet³⁾. Er Fornærmelsen kun ringe, trænger man

³⁾ Forestillingen er her, som i Kap. 8 (se Anm. 1), hentet fra Gladiatorenes (Fegternes) Kamp. Diszes Kunst bestod i med sikkert Die at følge Modstanderens Bevægelser og med Smidighed og Hurtighed saaledes at boie Begemet, at alle Stød glide af. Saaledes maae vi forstaae det, at vi skulle „undvige“ de store Stød, som den Dnde gjør imod os. Forf. mener naturligvis ikke, at vi skulle undvige dem ved feig Flugt, som ogsaa det Efterfølgende viser, men vi skulle som øvede Fegtere lade den Dudes Stød og Slag glide af os. De smaa Stød kunne vi „foragte“, thi vi skulle ogsaa være hærdede. Men hvori bestaaer vel vor Kunst, ved hvilken vi, ligesom Fegterne, skulle undgaae at saares af den Dudes Baaben? Forfatteren svarer: i Taalmodigheden, ved hvilken vi „gjøre Fjendens Rænker til Skamme“. Hvor Ap. Paulus i Brevet til Eph. Kap. 6 formaner til Kamp mod „Djævelens snedige Anløb, — thi vi have ikke Kamp mod Kjød og Blod, men mod Fyrstendømmer og Magter, mod Verdens Herrer, som regjere i denne Tids Mørke, mod Dndskabens aandelige Hær under Himlen,“ siger han (B. 16): „For Altid griber Troens Skjold, med hvilket I skulle kunne slukke alle den Dudes gloende Pile.“ Dette stemmer med Tankegangen hos vor Forfatter, som i Taalmodigheden, der virker villig Lydig, seer Troens bedste Vidnesbyrd (se ovenfor Kap. 6) og Moderen til al kristelig Dyd. Sammenlign Ap. Peders 1ste Brev 5, 8—10: „Eders Modstander, Djævelen, gaaer omkring som en brølende Løve, søgende, hvem han kan opsluge; staaer ham imod, faste i Troen, vidende, at de samme Lidelser fuldbyrdes paa eders Brødre i Verden. Men al Naadens Gud, som kaldte os til sin evige Herlighed i Kristus Jesus efter en kort Tids Lidelse, han selv berede, styrke, bekræfte, grundfæste Eder!“ Atter her er Troen i Taalmodighed.

jo ikke til Taalmodighed. Er derimod Fornærmelsen større, saa er dens Lægemiddel, Taalmodigheden, desto nødvendigere. Lad os derfor tilkjæmpe os Kraft til at bære de Saar, som den Onde slaaer os, for at vi med seirende Sindsro kunne gjøre Sjendens Rænker til Skamme! Men, dersom vi, enten uforsætligt eller ved egen Skyld, selv bringe Ulykker over vort Hoved, da bør vi jo ikke vise mindre Taalmodighed i at bære det, som vi kunne takke os selv for ⁴⁾). Og dersom vi troe, at vi kastes i adskillige Trængsler af Herren ⁵⁾), hvem skyldte vi da mere Taalmodighed end Herren vor Gud? Lærer han os ikke netop at prise os lykkelige og at glæde os, naar vi benaades med Tugtelse fra oven! Hvem jeg elsker, siger han, ham tugter jeg ⁶⁾). O, lykkelig den Tjener, hvis Forbedring Herren trænger paa, hvem han værdiger at vredes paa og ikke stuffer ved at holde sin Paamindelse tilbage ⁷⁾). I alle

4) Foruden de Fristelser, den Onde umiddelbart kaster os i, paadrage vi os selv mange Ulykker, — dem bør vi ikke mindre bære med Taalmodighed.

5) Endelig, for det Tredie, paasendes der os Smerter og Lidelser fra Herren, — dem skulle vi ikke blot bære med Taalmodighed, men takke for og prise os lykkelige til.

6) Se Brevet til Hebræerne 12, 6—7: „Hvem Herren elsker, den revser han, og han tugter haardeligen hver Søn, som han antager sig. Dersom I lide Revselse, handler Gud med Eder som med Børn; thi hvo er den Søn, som Faderen ikke revser?“

7) Efter den gamle Kirkejader Theodorets Vidnesbyrd skal den hedenske Keiser Julianus Apostata være bleven tiltalt i denne Aand af sin fromme og troende Hustru, da han var rammet af Guds Straf: „Du vilde aldrig have lært, hvem han er, som Du har kjæmpet imod, dersom han ikke efter sin sædvanlige Barmhertighed havde mindet Dig om sin Guddoms magt ved de Slag, han har tilføiet Dig.“ Saaledes vare ogsaa alle Herrens Tugtelse mod Israels Folk et Vidnesbyrd om Guds Naade og Langmodighed.

Tilfælde ere vi derfor forpligtede til at udvise Taalmodighed. Fra hvilken Side end Anledningen til at ove denne Blygt melder sig, enten fra vore egne Wildfarelser, eller den Ondes Snarer, eller Herrens Paamindelser — stor er altid dens Len, vor Lyksalighed. Thi hvem er det vel, Herren kalder Lyksalige, uden de Taalmodige⁸⁾, idet han siger: „Salige ere de Fattige i Aanden, thi Himmeriges Rige er deres?“ Ingen er i Sandhed fattig i Aanden, uden den, som er ydmyg. Men hvem er ydmyg, uden han er taalmodig? efterdi jo Ingen kan fornødre sig, uden han først har Taalmodigheden til at fornødre sig. „Salige ere de, som græde og sørge,“ siger Herren. Hvo bærer vel sit Kors uden Taalmodighed? Derfor loves ogsaa Hine Trost og Glæde. „Salige ere de Sagtmodige.“ Ved dette Ord kan slet ikke tænkes paa de Utaalmodige. Og, naar han ligeledes priser de Fredsomme salige og kalder dem Guds Born, mon da de Utaalmodige have nogen Del i Freden? Kun en Daare kunde mene dette. Men naar han siger: „Glæder og fryder Eder, saa ofte som de forbande og forfølge Eder, thi eders Len skal være stor i Himlen,“ da er det tilvisse ikke Utaalmodigheden, han lover denne Fryd og Glæde, efterdi Ingen har jublet i Gjenvordigheder, uden han først har lært at foragte dem. Men Ingen vil foragte dem, uden han har øvet Taalmodighed⁹⁾.

⁸⁾ At den sande Lyksalighed er grundet i Taalmodigheden, viser Forf. ved at giennemgaae fem af de Tilstande, hvilke Jesus i Indledningen til Bjergprædikenen (Mt. 5) priser Menneffene salige for. Alle disse, siger Tert., kunne kun findes hos den, hvis Sind er taalmodigt.

⁹⁾ Den Utaalmodige fortaber sig i Gjenvordighederne, derfor

Kap. XII.

Taalmodigheden gaaer Fredsommeligheden, Bodfærdigheden og Kjærligheden til Gaande.

Hvad Fredsommeligheden angaaer, hvilken har en stor Løn hos Gud, hvor skal da vel et Utaalmodighedens Barn endog blot een Gang kunne tilgive sin Broder? og dog hedder det: ikke syv Gange, men halvsjerdhundstyve Gange syv Gange¹⁾. Hvem vil, naar han gaaer i Retten med sin Modstander, ende Sagen i Mindelighed²⁾, uden han først har bragt Smerten i sin Sjæl til at tie og skilt sig ved Haardheden og Bitterheden, disse Utaalmodighedens Giftfrugter? Hvorledes vil Du forlade og selv faae Forladelse, dersom Du holder fast paa Fornærmelsen, fordi Du giver Slip paa Taalmodigheden? Ingen, i hvis Bryst det gjærer mod hans Broder, kan bringe Gud en velbehagelig Gave, uden han først griber Taalmodigheden for at forsones sig med sin Broder³⁾. Gaaer Solen ned over vor Brede, da ligger Synden for Døren⁴⁾. Ikke een

overvælde de ham. Den Taalmodige løstes op over dem i Troen og Haabet, derfor kan han juble.

- 1) Jesu Ord til Peder, der spurgte: „Hvor ofte skal jeg forlade min Broder, som synder imod mig? indtil syv Gange?“ Mt. 18, 21.
- 2) Jesu Ord i Bjergprædiken, Mt. 5, 25: „Vær snart velvillig mod din Modstander, medens Du er med ham paa Veien.“ Sml. Luc. 12, 58.
- 3) Se Mt. 5, 23. 24: „Naar Du offerer din Gave paa Alteret og kommer der i Hu, at din Broder haver Noget imod Dig, saa lad blive din Gave der for Alteret, og gaa hen, forlig Dig først med din Broder, og kom da og offer din Gave.“
- 4) Bliver Bredden, efter at Dagens Spejgelsjer ere forstummede, fremdeles i Sjælen ogsaa i Natens Stilhed, som minder

Dag til Ende tør vi lade hengaae tiden Taalmodig-
hed. Da det nu, som vi have seet, er Taalmodig-
heden, der styrer al virkelig Tilagnelse af Værdommen,
som er os givne til Frelse, hvad Under da, at den
ogsaa gaaer Angeren⁵⁾, denne de Faldnes trofaste
Hjælperste, til Gaande? Lad os sætte, der er skeet
en Adskillelse mellem Ægtefolk, — af saadan Grund
naturligvis, at det kan være Manden saavel som Kvin-
den tilladt at omkifte det ægtefabelige Samliv med
en tydsk Tilbageholdenhed⁶⁾, — da er det Taalmodig-
heden, som venter, Taalmodigheden, som ved sine Løfter
og Forbønner nedbeder Frelse for dem, som endelig
en Gang vilde kaste sig i Angerens Arme. Hvor

om Døden, da slaer Brede Rod i Sjælen og voger til
Had, og Hadet vorder et grunt Dyr, der river Sjælen
med sig til blodig Gjerning (Kain).

- 5) Efter at have paavist Taalmodighedens Forhold til Fred-
sommeligheden og Broderkærligheden, gaaer Forf. over til
Angeren, der er Veien fra Striden til Forsoningen. Og-
saa denne, „de Faldnes trofaste Hjælperste“, har ikke blot
en Støtte i Taalmodigheden, men kan end ikke komme til
Live i Sjælen uden den.
- 6) For at oplyse, hvorledes Taalmodigheden gaaer Angeren
til Gaande, vælger Forf. et Separationstilfælde. Det maa
erindres, at den katolske Kirke, som under ingen Om-
stændigheder tillader nogen Ophævelse af et fuldbyrdet
Ægteskab mellem tvende Medlemmer af Kirken, ogsaa kun
i det ene Tilfælde af Hor indrømmer en Separation. Det
tænkte Tilfælde forudsætter altsaa, at en af Parterne har
gjort sig skyldig i Hor, og at derefter Separation er skeet.
Da viser Taalmodigheden sin Velsignelse deri, at den under
tydsk Afholdenhed i den frivilligt valgte Adskillelsesstand
bærer dennes Savn og baner Veien for Angeren og der-
ved for Sjælens Frelse. At den ved Taalmodigheden
støttede Anger kan føre til Gjenforening af de Adskilte,
synes ogsaa at ligge i Ordene, der iøvrigt ved deres Kort-
hed ere meget vanskelige at forstaae.

for en Betsignelse bringer den da ikke begge Parter: vaager over den Gne, at han ikke begaaer Hor, og virker den Andens Forbedring! Paa samme Maade er Taalmodigheden virksom i de hellige Exempler, som Herren har givet os af Angeren i sine Bignelser 7). Det vildfarende Faar søger Hyrdens Taalmodighed og finder det, — Utaalmodigheden vilde vel agte det ene Faar for Lidet til at gaae efter. Men Taalmodigheden paatager sig Eftersoegningens Anstregelse, og paa sine egne Skuldre bærer den taalmodige Hyrde den tabte Synderinde tilbage. Ligesaa, da hin uordentlige Son, det fortabte Barn, vender tilbage, da er det Faderens Taalmodighed, der modtager ham og klæder ham og giver ham Spise og undskylder ham overfor den forbittede Broders Utaalmodighed. Saa frelses altsaa han, der var fortabt, fordi han har kastet sig i Angerens Arme; og Angeren bliver ikke til Skamme, thi den finder Taalmodighed. Jeg siger Taalmodighed, thi Kjærligheden, denne Troens hellige Besegling, vort Kristen-Navns kostelige Skat, Kjærligheden,

7) I Luc. Ev. Kap. 15 læse vi tre Bignelser, som Jesus fremfattede for at vise Guds Barmhertighed mod Syndere, som omvendte sig, nemlig om et forloret Faar, en forloren Penning og en forloren Son. Af disse anfører Tert. den første og tredje for at fremhæve Taalmodighedens Betydning for Angeren fra en anden Side, nemlig Taalmodigheden hos Gud, som søger den Vildfarende, venter den Angergivne og hjærtligt modtager ham. De samme Bignelser anfører Tert. i sit Skrift om „Angeren“, Kap. 8, hvor han til Trøst for dem, hvem Synden trykker, minder om, at Guds Faderbarm stedsse er aabnet mod dem, der vende angrende tilbage. Taalmodigheden, mener altsaa Tert., understøtter baade Angerens Frembrud i Sjælen, og omvendt er Taalmodigheden atter hos Gud Udtrykket for hans Kjærlighed mod Angrende.

som Apostelen anbefaler med indtrængende Kraft ved den hellige Aand, hvor faaer den vel sin Fuldendelse uden i Taalmodighedens Skole⁸⁾? „Kjærligheden,“ siger Apostelen, „er langmodig.“ Saaledes indeholder den Taalmodigheden. „Kjærligheden er velvillig“: thi Taalmodigheden gjør intet Ondt; „den bærer ikke Rød“: tilvisse et Tegn paa Taalmodighed. „Den kjender ikke Fremfusenhed“: fra Taalmodigheden har den sin Tæffelighed; „den vorder ikke opblæst“, stormer ikke løs, thi det hører ikke Taalmodigheden til. „Den søger ikke sit Eget“, men giver sit Guds for at gavne en Anden. „Den forbittres ikke“: ellers gav den jo Utaalmodigheden Rum. „Derfor,“ siger Apostelen, „Kjærligheden fordrager Alt, taaler Alt.“ Ja, thi den er taalmodig. Med Rette hedder det derfor: „Kjærligheden skal aldrig affalde.“ Alt, hvad ellers nævnes kan, skal falde bort, komme til Ende. Tungemaal skulle ophøre og Kundskaber og profetiske Gaver; men „Tro og Haab og Kjærlighed, de blive“: Troen, som Kristi Taalmodighed⁹⁾ har ffjenket os; Haabet, der er Menneskets Taalmodigheds Forventning¹⁰⁾; Kjærligheden, hvilken Taalmodigheden følger under Guds Veiledning¹¹⁾.

⁸⁾ Som Guds Kjærlighed har en væsentlig Bestemmelse i hans Langmodighed, saaledes er ogsaa Taalmodigheden en uomgængelig Betingelse for vor indbyrdes Kjærlighed. Dette udfører Forf. nu ved at gjennemgaae den ophøiede Skildring af Kjærligheden i Ap. Pauli første Brev til Korintherne Kap. 13.

⁹⁾ Se Kap. III og VI.

¹⁰⁾ Se Kap. IX.

¹¹⁾ Se Kap. II.

Kap. XIII.

Kjødets Taalmodighed).

Sidtil have vi kun talt om Taalmodigheden i ligefrem og enkelt Betydning, nemlig dens Vægt i

- 1) Efter i det Foregaaende (Kap. 7—12) at have viist, hvorledes Taalmodigheden er Betingelsen for al kristelig Dyd, idet den neddæmper Begjærligheden i alle dens Skiftelser og aabner og blødgjør Sjælen for den Helligaands fornyende og saliggjørende Virkninger, gjør Forfatteren her opmærksom paa, at, for at Helliggjørelsen skal have Fremgang, maa ogsaa Legemet, Sjælens Bolig, beredes ved den samme Taalmodighed. Nødvendigheden af denne Forbring er indlysende, thi, da Sjælen lever, i Ordets egentligste Forstand, i daglig Omgang med Kjødets, hvorfra den daglig erholder utallige Impulser, ja hvormed den er samknyttet i et uløseligt Vælsforhold, vil Bestaffenheden af denne Sjælens daglige Omgangsvæn i væsentlig Grad bestemme selve Sjælens Tilstand, og Kjødets Afkærd, dets Lydighed eller Ulydighed, være en Maalestof til at bedømme Karakteren af den i Sjælen herskende Mand. Det er vel saa, at Faste og legemlig Beredelse kun er en smuk udvortes Tugt, som Luther siger i Forklaringen til Alterens Sacramente, medens Hovedsagen i den Kristnes Liv er Mandens Formyelse ved Ordet i Troen, men denne udvortes Tugt er dog ingenlunde ligegyldig eller uvæsentlig, da Mandens Formyelse skal stadfæstes i en daglig Kamp med det onde Princip i Kjødets. At Luther kun agtede denne Legemets Beredelse ringe, kan ikke undre Noget, da han i den katolske Kirke foresandt et helt System af udvortes Gjæringer, der tillagdes retskæddiggjørende Virkning, og fordi de afdættede Handlinger dels foretoges rent udvortes, mekanisk, dels gjorde Menneffene trygge i Synden og dertil overmodige. Men, om end Faste og den øvrige legemlige Beredelse med Rette er afstøffet som kirkelig paa-budt Skik, saa kan dog aldrig den Enkelte, for hvem det er Alvor med Helliggjørelsen, undlade at aave og spørge sit Kjød, hvis han ikke ofte vil see Sjælen sløvet af et betyngnet, eller uterligt opflammet af et fortjælet og tilbredt Legem. For at konservere Legemets Sundhed, rette Mange

Sjælen; og dog virker denne Dyd ogsaa paa mange Maader i Legemet til at erhverve os Guds Velbehag.

sig efter diætetiske Forskrifter; men for at lette Sjælens Kamp mod det onde Princip, er det ligesaa nødvendigt ikke at forsømme den æstetiske Dvælse. Eller mon ikke den Bittre og Høngjerrige, ja endog blot den Hidse og Døfarende, bør holde deres Legem under streng Tugt, for at ikke den syndige Tilbøielighed skal tage Anledning og vinde forøget Styrke ved Legemets allfor frodige Kraft? Baade Uerbarhed og Sagtmodighed og Mildhed og Godgjørenhed og alle elstelige Prydelser for Sjælen ville styrkes og bevares, naar ogsaa Legemet øves i Taalmodighed. Megen Livslede og den mørke Melankoli, som Augustin, om vi ikke seile, henregner til Dødsfynderne, næres ogsaa ved et blødagtigt Legem. Hvorledes Legemets Blødagtighed virker til at slappe Sjælen, vidste alt de gamle Helger, om hvem Casar fortæller, at de vare de tappreste af alle Gallerne, fordi de formentede Kjøbmændene og deres Luxusartikler Afgang til deres Grændser; hvad Helgerne saaledes gjorde for at bevare Tapperheden og Friheden, det burde de Kristne ikke ganske forsømme, saasandt de ville være stærke i Kampen mod Djævelen og denne Verden. Naar Apostelen Paulus skriver til Korintherne (1 Kor. 6, 19. 20): „Vide I ikke, at eders Legem er den Helligs Aands Tempel. . . . Været derfor Gud i eders Legem og Aand,“ da mener han vistnok, at vi skulle være Gud ved at holde Legemet rent for Syndens Besmittelse, og han taler navnlig mod Skjælvnet, men mon Apostelen ikke ogsaa skulde ville, at vi skulle styre det, som ved at ophidsse Blodet og pirre Sandserne, let fører til Syndens Besmittelse, at vi altsaa skulle holde Legemet under Tugt og udbortes Beredelse, det er være nøisomme i Spise og Drikke og vænne os til at savne uden at føle Smerte. Den samme Apostel skriver udførligt (2 Kor. 11, 23—27) om Alt hvad han har udstaaet af legemlige Savn og Pinsler for Evangeliets Skyld, baade „Slag og allehaande Farligheder og Mattevaagen, Hunger og Tørst og Faste og Kulde og Nøgenhed.“ Mon Nogen troer, at han vilde holdt ud under alt dette, om ikke hans Legem var øvet i at taale og tie? Lad derfor Ingen sige, at hvad Tertullian formaner til i dette Kapitel er Munkemoral eller montanistisk Sværmeri. Meget mere agte Enhver paa sig selv, at han ikke ved at foragte Le-

Den er nemlig af Herren selv nedlagt ogsaa i den Legemet iboende Kraft, saa vist som Sjælen villigen deler Aandens Medgift med den jordiske Bolig, hvori den regjerer. Hvori bestaaer da Taalmodighedens Gjerning i Legemet? Først og fremmest er Kjødets Spægelse et Gud velbehageligt Sonoffer, naar det bringes med ydmygt Hjerte, saasom naar Mennesket for Herrens Skyld ifkun smager grov og knap Kost, tilfreds med simpel Føde og det ublandede Vand, naar han dermed forener Faste og vover sig ind i Sæf og Afse. Denne Legemets Taalmodighed gjør vore Bønner velbehagelige og lægger Kraft i vor Bøn, naar vi bede: „Fri os fra det Døde.“ Den aabner Kristi Dren, trænger igjennem Strengbeden og nedkalder Mildheden. Et Exempel have vi i hin babyloniske Konge²⁾, som, da han havde fortornet Herren, maatte tilbringe 7 Aar i Dyrestikkelse i Skarn og Smuds, men ogsaa for dette Offer i Legemets Taalmodighed gjenvandt sit Rige og, hvad et Menneske endnu mere maa ønske sig, han fandt Raade i Guds Vane. Vilde vi dernæst gjenne- gaac de høiere og saligere Grader af Taalmodighedens Regimente i Legemet, da er det ogsaa denne, der værner om det hellige Kernet ved at virke Kjødets Under-

gemets Tugt og Verebelse skal give Kjødet Anledning til at synde og gjøre sin Tro til en Løgn. Heller ikke mene nogen, at Kjødets Tugt og Spægelse kun skulde været nyttig i hine Kirkens første Tider, da Kristi Befjendere forfulgtes og vare udsatte for store legemlige Pinsler, men at den nu var overflødig. Den snevre Bei, som Kristi Efterfølgere skulle vandre, er til ingen Tid let eller behagelig, og i Enhvers Liv kan der komme aandelige Afgjørelser, hvor ogsaa Legemet og dets Krav vilde tale med.

²⁾ Nebukadnesar. Se Daniel Kap. 4.

danighed. Det er den, som baade holder Enken fast i Afholdenhed og giver Tomfruen Kydsfhedens Segl, og som løfter den frivillige Gilding til Himmeriges Rige. Hvad der kommer fra Sjælens dydige Stræben, fuldkommes i Kjødets; det er Kjødets Taalmodighed, som i Forsølgelserne afgjør Kampens Udfald. Er det nødvendigt at flygte, saa er det Kjødets, som skal kjæmpe med Flugtens Besværligheder. Kommer Fængsel i Forveien, saa er det Kjødets, som bærer Lænkerne, Kjødets, som ligger paa Pinebænken, Kjødets, som ligger paa den haarde Jord i Fængslets ensomme Mørke. Og føres Du frem³⁾ til Dodens, nei til Lykkelig- hedens Tærskel, falder det i din Lod at skulle vies med den anden Daab⁴⁾, hvorfra Du skal stige til selve Guds Herligheds Trone, da er det i dette store Dieblif Regemets Taalmodighed, det kommer an paa, og intet Andet. Vel er „Anden redebøn“, men husk det, „Kjødets er skrobeligt“ uden Taalmodighed; i denne er Andens saavel som Kjødets Frelse grundet. Men, naar Herren udsiger dette om Kjødets, nemlig at det er „skrobeligt“, da lærer han ogsaa, hvad der behøves for at styrke det, nemlig Taalmodighed imod enhver Anstalt til at rokke Troen eller dog til Straf for Troen, saa at Bidfesselag, Baal, Kors, vilde Dyr og Bøddelsværd taales med Bestandighed, saaledes som Profeterne og Apostlene have taalt alt dette og seiret.

³⁾ Martyren „føres frem“ som en Misdæder til Pinestedet, for derfra af Englene atter at „føres frem“ i Triumf for Guds Trone.

⁴⁾ Den anden Daab α : Bloddaaben.

Kap. XIV.

Kjødets Taalmodighed i store Forbilleder.

Ved en saadan Taalmodigheds Kræfter lader Esaias sig save ihjel¹⁾, og hans Mund tier ikke om Herren. Stephanus bliver stenet og beder om Tilgivelse for sine Sjender²⁾. Og saltig fremfor Alle han, der fyldte Taalmodighedens Maal³⁾ trods alle Djevleus Anfald! Hans Dyne og Kameler bleve bortførte, Faareflokkene, som udgjorde hans Rigdom, mistede han, alle hans Børn begroves paa een Gang under Ruinerne af et stormslaget Hus, — men hverken disse Ulykker, ei heller hans egen forsmædelige Kval, da hans Legem var i eet Saar, formaaede at rive ham fra Taalmodigheden og den faste Tro paa Herren. Forgjeves slog Satan ham med al sin Magt og Arge-
list, han blev ikke rokket i sin Gudsfrugt ved disse Smertes — og dog, af, hvor mange! — men han stod fast, og baade gjennem sin Aand og sit Kjød, baade med Sjæl og med Legem taler han til os og lærer os ved sit Exempel, hvordan vi skulle fuldkomme Taalmodigheden: ikke bukke under, hverken ved Tab af jordist Guds, eller naar vi miste vore Kjæreste, ei heller i Legemets haardeste Hjemsegelser. Hvor rigt

¹⁾ Ifølge den jødiske Tradition blev Profeten Esaias, paa Kong Manasses Befaling, gjennemsavet, da han, for at frelse sig fra sine Forsølgere, havde taget sin Tilflugt til et hult Træ, der strag lukkede sig over ham.

²⁾ Om Stephanus, den første kristne Martyr, se Apostlenes Gjerninger Kap. 7, 58—60.

³⁾ „Han, der fyldte Taalmodighedens Maal,“ det er Job, af hvis Taalmodighed Forfatteren giver en eiendommelig veltalende Skildring i saa, men kraftige Træk.

et Seirshytte har Gud ikke samlet sig over Djævelen i denne Mand? Hvor høit har han ikke løftet sin Almagts Tegns over ham, der bestrider hans Ære⁴⁾, da hin, et stakkels Menneſte, ved denne Dyrge af Ulykkesbud ikke aabnede ſin Mund, uden for at takke Gud; da han forbandede ſin egen Huſtru, fordi hun, overvældet af Ulykterne, vilde trøſte ham med daarlige Raad? I Sandhed, Gud lo i ſin Himmel, men den Onde ſønderſtares⁵⁾, da Job, — i al ſin Fornedrelſe hoi ved ſin Sjælsro — ſad og ſkrabede den ſvulmende Edder af ſit Legems onde Bylder! Orme brød ud

4) „Ham, der beſtrider Guds Ære,“ det er Djævelen, Guds Fjende, der vil gjøre Gud Magten ſtridig. Storartet er i Sandhed den Skildring, Forfatteren giver af Jobs Taalmodighedsſkamp og af den Seir, han derved vinder for Gud, ſom i Job har beredet ſig Triumf over den gamle Fjende. Til Forſtaaelse af Udtrykkene bemærkes, at den triumferende Feltherre hos Romerne bragte den overvundne Konges Vaaben og Koſtbarheder foran ſig hjem, hvor de ved det feſtlige Indtog løſtedes paa en Vaare høit til Skue, og en Fane med den Overvundnes Navn reiſtes derover. En ſaadan Triumf har Gud beredet ſig i Job: i ham ere alle Djævelens Slag ved hans Taalmodighed forvandlede til Seirſtegn for Gud, i hvem hans Taalmodighed er grundet.

5) I et driftigt Billed fremſtiller Tertullian Gud i ſin Himmel og Djævelen ſom de tvende Modſtandere overfor hinanden paa begge Sider af den i ſin Fornedrelſe ophøiede Herrens Stridsmand. „Gud leer,“ thi Djævelens Almagt ligger for Dagen i Job, „den Onde ſønderſtares,“ af Harmen nemlig og ſtuffet Forventning. Job endelig, i Følelſen af ſin Seir, hæver ſig, humoriftiſt overlegen, over ſine Smerter og kalder ſmilende Ormene tilbage til deres Guler i hans gjennemgravede Legem, for at ſpotte den Ondes Almagt. „Stor er i Sandhed Job i ſin Lidelſe, og ſtor er Tertullian i ſin Skildring! Aldrig læſer jeg, ſelv ſaa mange Aarhundreder efter, diſſe Ord uden at gylſe og uben — at beundre.“ De la Cerda Se iøvrigt Job 2, 7. 8.

deraf, men han kaldte dem smilende tilbage til deres Huler, til at mættes af hans gjennegravede Kjød. Derfor erholdt denne Stridsmand til Guds Ære, som, rustet med Laalmodighedens Pantser og Skjold, havde knust alle Kastespyd, som den Dnde havde rettet imod ham, atter efter en liden Tid sit Legems Sundhed af Gud, og de tabte Rigdomme fik han i dobbelt Sterrelse tilbage⁶⁾). Ja, havde han villet, at hans Børn skulde opreises ham igjen, han vilde atter være kaldet deres Fader. Men han vilde heller, at de skulde gives ham paa Opstandelsens Dag⁷⁾). Denne store Glæde vilde han have i Vente, tryk som han var i Herren: han valgte at bære Sævnet af de Døde, for at hans Liv, midt i al Betsignelsen, ikke skulde være foruden Laalmodighed⁸⁾).

⁶⁾ Se Job 42, 10, sammenlignet med 1, 3.

⁷⁾ Det kunde efter disse Ord synes, som om Tertullian havde glemt, hvad der fortælles i Job 42, 13, at Gud gav Job paa det Sidste 7 Sønner og 3 Døtre. Men denne Bestyldning er uretsfærdig og ugrundet, thi vel gav Gud Job 7 Sønner og 3 Døtre, men dette var nye Sjæle, de borttagne Børns Sjæle vare hos Gud. Dog ogsaa disse, siger Tertullian, vilde Gud have givet ham tilbage, om han havde bedet derom, men Job vilde spare sig Ufsaligheden ved atter at have dem til Opstandelsens Dag. Kameler, Dyr, Veselinder og Faar fik Job haandgribeligt i dobbelt Maal igjen, thi borttagne Dyr kunne som andet Guds erstattes. For Børnene, hvis Sjæle ei kunde erstattes ved andre Sjæle, fik han en ny Gave i lige saa mange andre Børn. Dog bliver Jobs Løn ogsaa i dette Stykke dobbelt, thi de borttagne Børn vente ham paa Opstandelsens Dag.

⁸⁾ Om Laalmodigheden i Længselen efter de Døde er handlet i Kap. IX.

Kap. XV.

Taalmodighedens Betsignelser som i en Sum.

Saa tilforladelig en Opmand er Gud for Taalmodigheden. Er det en Fornærmelse, Du lægger i hans Haand, da er han din Gævner; er det et Tab, da er han den, som opretter; er det en Smerte, da er han din Læge; ja er det end Døden, han er den, som opreiser til evigt Liv¹⁾. Intet er der af Alt, hvad nævnes kan, hvori Taalmodigheden ei tør vente Fyldest af Gud. Og i Sandhed, den fortjener det. Thi det er den, som vaager over alle hans Befalinger, den, som utrættelig værner om Pagtens Ord²⁾. Den besæfter Troen, den raader over Freden, styrker Kjærligheden, den fuldender Idmygheden, bier paa Angeren, besegler Bekjendelsen, den hersker over Kjødets, holder Munden vaagen; den holder Tungen i Tomme, lægger Baand paa den raae Kraft, den knuser Forførelser, afværger Forargelser, feirer Martyriets Seir³⁾. Den fattige troster den, den Rige paaminder den, den Syge giver den Lindring og den Karste et langt Liv. Den er den Troendes Glæde, et listigt Sendebud til de Bantroe; Tjenerne skaffer den en gunstig Herre, og

¹⁾ Forfatteren samler, hvad han i det Foregaaende har talt om Taalmodighedens Betsignelse. Om Fornærmelser se Kap. 8, om Tab Kap. 7; om Taalmodigheden under Smertes har han handlet i Kap. 13 og om Opreisningens Haab til det evige Liv umiddelbart foran i Slutningen af Kap. 14.

²⁾ Se Kap. 4.

³⁾ Taalmodighedens helliggjørende Virksomhed i Sjælen er fornemmelig omhandlet i Kap. 10—14.

Herren giver den Raade for Gud. Laalmodigheden er Kvindens Brydelse og Mandens Uere; den er elskelig hos Barnet, en Ros for Unglingen, ærværdig hos Eldingen: i hvert et Kjon og hver en Alder er den skjon. Kom, lad mig tegne Dig dens Billed, livsalig som den er at skue⁴⁾. Holigt og mildt er dens Ansyn, Freden troner paa dens Bænde, som ingen Kummer og ingen Brede har mærket med sine Furer, og Glæden smiler fra de hævede Bryn, men Dinene ere nedslagne, dog ikke med den Ulykkeligens Blik, men af Ydmyghed. Munden bærer Laushedens gyldne Segl. Dens Kinder have den sorgløse Ustylds Farve. Hyppigt slaer den med Hovedet⁵⁾ ad Djævelen, for hvem den kun har en foragtende Mine. Og som den selv, er og dens Dragt: en skinnende Kjortel dækker dens Barm, tæt sluttet til Kroppen, en Dragt, som ei slagrer for Vinden, og som vidner om den Ro, der hersker i det Indre. Den deler nemlig Tronen med Guds milde og livsalige Aand, der ikke ruller sig ind i Stormens Hvirvel, ikke mørknes som den truende Uveirsky, men stedse er blid og himmelsk ren, uden Skygge og uden Folder, saadan som Elias saae

4) Efter den udførlige Dypregning af alle Laalmodighedens Betsignelser skildrer Tert. den selv i et livsaligt Billed, der, som de la Cerda træffende siger, ikke trænger til forklarende Ord, men kræver Beundring.

5) Hovedets Rysten er efter bibelsk Sprogbrug et Udtryk for Foragt. Se Psalme 22, 8: „Alle, som see mig, spotte mig; de vrænge Mund, ryste med Hovedet“; sml. Matth. 27, 39: „Men de, som gik forbi, bespottede ham og rystede deres Hoveder og sagde: Du, som nedbryder Templet og bygger det i tre Dage, frels Dig selv; er Du Guds Søn, da stig ned af Korset.“

ved det tredie Skifte⁶⁾. Thi hvor Gud er, der er ogsaa Taalmodigheden, hans elskelige Fosterbarn. Derfor, naar Guds Aand tager Bolig i vore Sjæle, fører den ogsaa Taalmodigheden i kjærlig Forening med ned til os. Giv vi den da ikke Rum i os til- ligemed Aanden, hvorledes skal da denne blive stadig inden i os? Jeg tænker, den vil end ikke ret længe holde Stand. Berøvet sin tjenende Ledfagerinde, kan det ikke være Andet, end at den maa ængstes og trænges paa hvert Sted i hver Time. Og alle de Slag, hvormed Fjenden slaaer den, vil den ikke kunne bære alene, da den mangler Taalmodigheden, som ene er i Stand til at bære.

Kap. XVI.

Denne Verdens Taalmodighed, et Brængebilled af den himmelske⁷⁾.

Saaledes er den Taalmodighed beskaffen, som de Kristne eie, saaledes virker den, himmelsk og fuld af

⁶⁾ Taalmodigheden deler Væsen med Guds milde, trøstende Aand. Dette oplyses ved Guds Aabenbarelse for Elias, hvormod berettes i 1 Kong. 19, 11—18. Som Gud ikke var i Stormen eller det ledsagende Jordstjælv, ei heller i Jlden, der udgik fra den brede Himmel, men først i den stille sagte Susen (det tredie Skifte), saaledes har Taalmodigheden Intet ved sig af Stormens Hvirvel, Intet af den tordenvangre Uveirssty, men er „stedse blid og himmelsk ren, uden Stygge og uden Foldet“, altsaa klar og fuld af Trøst og Velsignelse.

⁷⁾ Som den sande Taalmodighed, hvilkten, grundfæstet i Troen, stærk i Haabet og rig i Kjærlighed, er en Afspæiling af

Sandhed, — vidt forskjellig fra hin falske og foragtelige Taalmodighed, som denne Verdens Børn kjende. Thi Djævelen, som raser over at staae tilbage for Herren, — og dog i Et er han lige med Gud: hans Ondskab er lige saa stor som Guds Godhed er stor — Djævelen, siger jeg, har, for ogsaa deri at kunne byde op med Herren, lært sine Tilhængere en Taalmodighed, der vidner om sit Ophav. Jeg mener den Taalmodighed, hvormed Høgtiemænd, der have solgt sig selv for en rig Medgift, eller som aagre med deres egne Hustruer, maae underkaste sig disses Tyranni; den Taalmodighed, hvormed Testamentjægere finde sig i al den Opvartning og underdanige Tjeneste, hvorved de maae lægge deres loiede Hengivenhed for Dagen; den Taalmodighed, hvormed usle Trælle af Bugen, blot for at sikke sig Ganens Nydelse, gjøre sig underdanigst til Skive for deres overmodige Patroners Frispas. Saa-danne Taalmodighedsøvelser kjende Hedningene, og hvad der i Birkeligheden er Sjælens herligste Aenodie, deraf tilegne de sig Navnet ved deres skammelige Idrætter: taalmodige til det Yderste mod deres Medbejlere, mod fordringsfulde Bengemænd og uforstammede Bordherrer, vise de i hele deres Liv kun Utaalmodig-

Guds egen i Kristus aabenbarede Taalmodighed (se Kap. 2 og 3), — som den giver Fred i Sjælen, fordi den bevarer Samfundet med Guds Aand, saaledes bærer omvendt denne Verdens Børns Uholdenhed til at taale for Bindings Skuld Bidnesbyrden i sig om, hvem den Herre er, der skjenker denne falske Taalmodighed. Thi den fylder ikke med Fred, men, udsprungen af den Onde og optagen af Begjerligheden, splitter og øder den Sjælen og kvæler Aanden. Med Afvisning og Fordømmelse af denne falskelige saakaldte Taalmodighed sluttes Undersøgelsen.

hed mod Gud. Men nok om denne deres egen og deres Overstes Taalmodighed, hvilken de først ret ville lære at kjende i Helvedes evige Ild. Men vi ville elske Taalmodigheden, som kommer fra Gud og som Kristus har fuldbyrdet. Vi ville gjengjælde ham, hvad han har betalt for os, og bringe ham Taalmodighedens Offer baade i vor Aand og i vort Kjød, al den Stund vi i ham have Troen paa Kjødets og Aandens Opstandelse.

Efterretninger

om

Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt
i Skoleaaret 1865—66

af

dens Rektor.

Afgangsexamen.

a. Fra de studerende Klasser.

I Slutningen af forrige Skoleaar indstillede sig til Afgangsexamens anden Del 17 Elever og 3 skolesøgende Disciple, nemlig:

Konrad Heinrich Donner Zahrtmann, Søn af Overlæge
Z. i Rønne, Elev,

Bernhard Lavrits Frederik Bang, Søn af Overlærer B. i
Sorø, skoles. Discipel,

Johan Frederik Emil Trojel, S. af Overlærer T. i Sorø,
skoles. Discipel,

Otto Valdemar Glahn, S. af Major G. i Fredericia, skoles.
Discipel,

Otto Kristian Rehling Møller, S. af Prokurator M. i Hel-
singør, Elev,

Kristian Nikolaj Emil Siersted, S. af Skolelærer S. i
Hasle, Elev,

Ludvig Holberg, S. af Pastor H. i N. Aaby i Fyn,
Elev,

Hans Peter Lillelund Meyn, S. af Provst M. i Rønne,
Elev,

Karl Adolf Rothe Bech, S. af Jægermester B. til Valdby-
gaard i Sælland, Elev,

Otto Frederik Valdemar Masorsky, S. af fhv. Told-
kontrollør M., nu i Kbhvn., Elev,

Ludvig Vilhelm Meyer, S. af Distriktslæge M. i Horsens,
Elev,

Karl Rikard Johannes Kaufmann, S. af prakt. Læge K.
i Nexø, Elev,

Jens Peter Kristian Agerskov, S. af afd. Forpagter A.
paa Ny Lellingegaard i Sælland, Elev,

Ejnar Octavius Tørnøe, S. af afd. Amtsforvalter, Kmr.
T. i Assens, Elev,

Preben Johan Frederik Jakob Hansen, S. af Skolelærer
H. i Ore i Fyn, Elev,

Otto Vilhelm Emil Tolderlund, S. af Distriktslæge T. i
Korsør, Elev,

Frederik Vilhelm Møller, S. af afd. Gæstgiver M. i Humle-
bæk i Sælland, Elev,

Georg Kristian Villum Krause Nielsen, Søn af Bager N.
i Ringsted, Elev,

Frederik Linstow, S. af afd. Kammerjunker, Kapt. L. i
Kbhvn., Elev,

Harald Hother Holstein, S. af afd. Pastor H. i Kbhvn.,
Elev,

der alle bestode med de Karakterer til Afgangsexamens-
tvende Dele, som ses af omstaaende Tabel.

b. Fra Realklasserne.

Afgangsexamen fra 5te Realklasse toges i Slutningen af forrige Skoleaar af 6 Elever og 1 skolesøgende Discipel, nemlig:

Karl Frederik Sarauw, S. af afd. Møller S. i Sorø,
skolesøgende Discipel,

Eusebius Ludovico Benvenuto Vahl, S. af Generalmajor
V. i Kbhvn., Elev,

Antonio Herman Wedege Cetti, S. af Udskrivningschef,
Major C. i Vejle, Elev,

Oskar Hakon Valdemar Bruun Muus, S. af Konsul M. i
Kbhvn., Elev,

Georg Linstow, S. af afd. Kammerjunker, Kapt. L. i
Kbhvn., Elev,

Peter Kristian Martin Petersen, S. af Gæstgiver P. i
Korsør, Elev,

Henrik Johannes Krebs, S. af Pastor K. i Kolby paa
Samsø, Elev,

der alle bestode med de Karakterer, der ses af om-
staaende Tabel.

Karakterer ved Afgangsexamen.

	Tysk.	Fransk.	Geografi.	Naturhistorie.	Dansk.	Latin, skriftlig.	Latin, mundtlig.	Græsk.	Religion.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Hovedkarakter.
Zahrtmann*)	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Ug.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Første.
Bang	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Første m. Udm.
Trojel	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Første.
Glahn**)	G.	Mg.	G.	Mg.	Ug.	G.	Mg.	G.	Ug.	G.	Ug.	Mg.	Mg.	Første.
Møller, O.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Første.
Siersted*)	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Første.
Holberg	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	G.	Mg.	Mg.	Første.
Meyn*)	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Bech	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Masorsky	Ug.	G.	Ug.	Ug.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Meyer	Mg.	G.	Ug.	Ug.	Mg.	Tg.	G.	G.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Første.
Kaufmann*)	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	Tg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Anden.
Agerskov	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Tornøe	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Tg.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Hansen	G.	G.	Mg.	Ug.	G.	Mdl.	Tg.	Tg.	G.	G.	Ug.	Ug.	Ug.	Anden.
Tolderlund	G.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	G.	Første.
Møller, F. V.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Tg.	G.	Tg.	G.	Anden.
Nielsen	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	G.	Mg.	G.	G.	G.	G.	Anden.
Linstow	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Tg.	G.	G.	G.	Tg.	G.	Mg.	G.	Anden.
Holstein	Mg.	Mg.	Ug.	G.	Mg.	G.	G.	G.	Mg.	G.	G.	G.	G.	Anden.

For Hebraisk fik Agerskov Mdl., Hansen Tg.

*) Første Del tagen ved Rønne Skole.

**) Første Del tagen ved Universitetet.

Karakterer ved Realafgangsexamen.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Naturhistorie.	Skrivn. og Tegning.	Points.
Sarauw	G.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	70.
Vahl	Mg.	Ug.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	77.
Cetti	G.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	74.
Muus	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.	80.
Linstow	G.	Tg.	G.	Tg.	Mg.	Tg.	G.	G.	Ug.	Mg.	G.	50.
Petersen	G.	G.	Mg.	Mg.	Tg.	Mg.	Tg.	G.	G.	Mg.	Ug.	58.
Krebs	Tg.	Tg.	G.	Tg.	Tg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	52.

Skolens Lærere.

Adjunkt Blicher har fremdeles paa Grund af Sygdom i det meste af Skoleaaret været dispenseret fra sine Embedsforretninger, som have været besørgede af forhenv. Adj. ved Flensborg lærde og Realskole K. E. Kiellerup.

Konst. Musiklærer E. Siboni fik under 22de Jan. fast Ansættelse.

Overlærer Johnstrup blev under 10. Febr. udnævnt til Professor i Mineralogi ved Københavns Universitet og forlod Skolen ved Udgangen af Mars Maaned. I hans Sted konstitueredes under 21. April Cand. polyt. E. Ibsen som Lærer ved Skolen.

Overlærer Sibbern og Adjunkterne Liebenberg, Corfixen og Rosing have fremdeles haft samme Andel i Inspektionsforretningerne ved Opdragelsesanstalten som tidligere. Opsynet med 7de Klasse har som før været ført af Rektoren.

Lærefagene

have været saaledes fordelte:

Rektor, Prof. Dr. Tregder: Latin i VII Kl. B.	
og Græsk i VII Kl. A.	13 Timer.
Overlærer Trojel: Dansk og Hebraisk i VII Kl., Tysk i I Kl., Regning i III Realkl.	20 —
Overlærer Bang: Latin i VI Kl., Græsk i VII Kl. B., VI, V og IV Kl.	27 —
Overlærer Johnstrup til April: Naturlære i VII Kl. og V og IV Realkl., Matematik i V Realkl.	26 —
Overlærer Sibbern: Fransk i IV, III og II Kl. samt i IV og III Realkl.	18 —
Adjunkt Liebenberg: Skrivning i Realkl., IV, III, II og I Kl.	17 —

Adjunkt Hansen: Dansk i Realklasserne og V Kl. ; Tysk i IV og II Kl. samt III Realkl.	21	Timer.
Adjunkt Corfixen: Matematik i VII, VI, V og IV Kl. samt IV Realkl.	25	—
Adjunkt Lorenzen: Naturhistorie i alle Klasser	23	—
Adjunkt Moth: Fransk i V Realkl., Engelsk i VII Kl. og Realklasserne, Geografi i VI Kl. og V og III Realkl.	24	—
Adjunkt Heise: Dansk i VI Kl., Latin i IV og III Kl., Religion i IV Realkl. og I Kl.	26	—
Adjunkt Nyeborg: Tysk i VI, V og III Kl. samt V og IV Realkl., Religion i IV og III Kl. og III Realkl.	24	—
Adjunkt Heiberg: Dansk i IV, III, II og I Kl. samt IV Realkl., Religion i VII, VI og V Kl., Historie i III Kl.	28	—
Adjunkt Møller: Latin i VII Kl. A., Historie i VII Kl. samt V og III Realkl., Geografi i IV, III og II Kl.	26	—
Adjunkt Rosing: Latin i V Kl., Historie i VI, V, IV, II og I Kl. samt IV Realkl. . .	24	—
Adjunkt Kiellerup: Fransk i VII, VI og V Kl., Geografi i V Kl. og IV Realkl., Regning i III, II og I Kl.	27	—
Gymnastiklærer, Overkrigskommissær Prehn: Gymnastik m. m. i hele Skolen . . .	13	—
Musiklærer, Organist Siboni: Sang og Instrumentalmusik	18	—
Tegnelærer, Historiemaler Dalgaard: Tegning i Realklasserne, II og I Kl. . . .	12	—
Efter Prof. Johnstrups Afgang fra Skolen har konst. Lærer Ibsen overtaget hans Timer i Naturlære		

samt Mathematik i V R. B. og IV R., hvorinod Adjunkt Corfixen har overtaget Mathematik i V R. A. Tegnelærer Dalsgaard har efter Prof. Johnstrup overtaget geom. Tegning for Resten af Skoleaaret. Fra 1. Juni har Adjunkt Blicher atter overtaget Fransk i V og Regning i II og I Kl.

Det hvert Fag tillagte Antal Timer ses af nedenstaaende Tabel:

	VII.		VI	V	V R.			IV	IV R	III	III R	II	I
	A.	AB.			B.	A.	AB.						
Dansk	2	2	2	2		2		2	2	2	4	5	6
Tysk			3	3	1	3	1	3	4	3	4	4	6
Fransk		1	3	3		4		2	4	3	4	5	
Engelsk		2				5			4		3		
Latin	9	8	8	9				9		10			
Græsk	5	5	4	5				5					
Hebraisk	2	3											
Religion	2	2	2	2				2	2	2	2	2	3
Historie	3	3	3	2		2		2	2	3	2	3	3
Geografi			2	2		2		2	2	2	2	3	2
Naturhistorie			3	2	1	2	1	2	3	2	3	2	2
Naturlære	5	4			2	1	2		2				
Arithm. og Regning	2	2	2	2	1	1	1	2	2	5	5	5	6
Geometri og geom. Tegning	2	3	2	2	2	2	2	2	3				
Tegning					2		2		2		2	2	2
Skrivning					1		1	1	2	2	3	3	4
Sang		2	2	2		2		2	2	2	2	2	2
Gymnastik		2	2	2		2		2	2	2	2	2	2
	39	39	38	38	38		38	38	38	38	38	38	38

Sangtimerne i alle Klasser og Undervisningen i Instrumentalmusik ligge udenfor den egentlige Skoletid.

De gjennemgaaede Pensa

have i Skoleaaret 1865—66 været følgende:

Dansk.

- I Kl. (Heiberg.) Funch, Røgind og Warburgs Læsebog er benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse. Sproglærens Regler ere mundtlig indøvede, dog i Skoleaarets sidste Halvdel med Benyttelse af Bojesens Sproglære § 1—46. En Del Digte ere gjennemgaaede og lærte udenad dels af Læsebogen, dels af Holsts lille Digtsamling. Mindst to Timer om Ugen ere brugte til skriftlige Øvelser, i Begyndelsen Diktat, Afskrift, Gjengivelse af lette Fortællinger, lærte Vers og lignende.
- II Kl. (Heiberg.) Funch, Røgind og Warburgs Læsebog er benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse. Bojesens Sproglære er helt gjennemgaaet. En Del Digte ere lærte udenad. Hver Uge 2 Stile, mest Gjenfortælling, sjældnere Diktat.
- III Realkl. (Hansen.) Wulffs Læsebog for Mellemklasser er benyttet til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære er repeteret. Hver Uge ere 2 Timer anvendte til Stil. Opgaverne have dels været tagne af Krossings Stiløvelser, dels bestaaet i Gjengivelse af en oplæst Fortælling, Oversættelse fra Tysk og smaa, lette Opgaver. Klassen er øvet i Fremsigelse af udenadlærte Vers samt i Forstandsøvelse efter Krossings Stiløvelser.
- III Kl. (Heiberg.) Holsts pros. Læsebog og Wulffs Læsebog ere benyttede. Bojesens Sproglære er repeteret. Nogle Digte ere lærte udenad. Hver Uge en Stil, som oftest skreven paa Skolen.

IV Realkl. (Hansen.) Holsts pros. Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære er repeteret. Den nordiske Gudelære er gennemgaaet efter Dorph og Oehlenschlägers Nordens Guder. Hver Uge en Stil, Skildringer, Beskrivelser, Gjengivelser, Oversættelser osv.

IV Kl. (Heiberg.) Den nordiske Mythologi er gennemgaaet med Benyttelse af den yngre Edda (Nyerups Udtog) og Oehlenschlägers Nordens Guder. Desuden har Klassen læst: Oehlenschlägers Vaulundurs Saga og Aladdin; af Holberg: Den politiske Kandestøber, den stundesløse, Erasmus Montanus; af Ingemann: En Del af Valdemar den store og hans Mænd; af J. L. Heiberg: Elverhøj. Oehlenschlägers „Roskilde bygges“ er lært udenad. Ugentlig en Stil, Oversættelser eller Beskrivelser og især Gjengivelse af længere fortalte eller forelæste Skildringer.

V Realkl. (Hansen.) Den danske Litteraturs Historie er gennemgaaet fra Begyndelsen indtil Grundtvig med Benyttelse af Flors Haandbog. Enkelte Gange Øvelse i Oplæsning og Analyse efter Funchs Læsebog, desuden Oplæsning af forskjellig Art og Slags for at udvikle og udvide Disciplenes Forestillingskreds. Hver Uge en Stil, der efter at være rettet hjemme er gennemgaaet dels for hele Klassen, dels for hver enkelt Discipel. Ved Stilene ere Plenges Anvisning til Udarbejdelse i Modersmaalet og Borgens Vejledning benyttede, af den sidste fornemmelig Lektionerne i Trediverne for at øve Disciplene i Disposition. Den græske Mythologi er gennemgaaet for Klassen.

V Kl. (Hansen.) Funchs Læsebog for de højere Klasser er benyttet. For Klassen er oplæst: Holberg (af

den jødiske Historie og Peder Paars), Rahbek (af Erindringer og Eneboerne), Poul Møller (Optegnelser paa Chinarejsen, Lægdsgaarden og udvalgte Digte), Wilster (udvalgte Stykker af Iliaden), Blicher (et Par Noveller), Andersen (Billedbog uden Billeder), Goldschmidt (en Jul paa Landet) samt Jomsvikingernes Saga. Ugentlig en Stil med jævnlig Benyttelse af Plenges Anvisning og Borgens Vejledning.

VI Kl. (Heise.) I Begyndelsen af Skoleaaret er den nordiske Mythologi repeteret efter Arentzens Fortælling efter Kilderne. Af originale Skriftstykker er for Klassen oplæst: Holbergs Peder Paars, Brudstykker af Baggenses Labyrinth samt en Del af sammes Thora fra Havsgaard, Oehlenschlägers Baldur hin gode, Palnatoke, Helge, Brudstykker af Langelandsrejsen og Jesu Christi gjentagne Liv i den aarlige Natur; af Poul Møller: En dansk Students Eventyr. Til Øvelse i Oplæsning er Funchs pros. og Holsts. poet. Læsebog benyttet. I Slutningen af Aaret gives Øvelse i Læsning af Svensk efter Hammerichs Læsestykker. Omtrent 2 Stile om Maanedn.

VII Kl. B. (Trojel.) Den danske Litteraturs Historie fra den første Oprindelse til Ewalds Tid er gennemgaaet ved mundtlige Foredrag af Læreren (med Thortsens Udsigt til Grundlag) og Oplæsning af et passende Udvalg af Brudstykker eller hele Værker. En Stil er skreven (hjemme) hver anden Uge. Til Udarbejdelsen af Afhandlinger er i Begyndelsen af Skoleaaret i nogle faa Timer næddelt Anvisning (nærmest efter Plenge), og examineret i det vigtigste. Omtrent en Time maanedlig er anvendt til Læsning af Svensk (i Hammerichs Læsestykker og Flors Haandbog).

VII Kl. A. (Trojel.) Den danske Literaturs Historie fra Ewald til Nutiden er gennemgaaet dels efter Thortsens Udsigt, dels ved mundtlige Foredrag af Læreren og ved Oplæsning af et passende Udvalg af hele Værker eller Brudstykker. En Stil er skreven (hjemme) hver anden Uge.

Tysk.

- I Kl. (Trojel.) Af Riises lille Læsebog er læst S. 1—42; en Del korte Sætninger ere lærte udenad. Noget af det almindeligste og vigtigste af Formlæren (efter Simonsen). Daglig Øvelse i Analyse og Bøjning.
- II Kl. (Hansen.) Riises Læsebog S. 94—201. Af Simonsens Formlære er det vigtigste af Bøjningslæren læst og repeteret tilligemed de uregelmæssige Verber.
- III Kl. (Nyeborg.) Hjorts Læsebog S. 63—112, 127—132. Formlæren efter Hjorts Grammatik. Hveranden Uge en Time mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Stiløvelser, hveranden Uge en Time skriftlig Stil paa Skolen.
- III Realkl. (Hansen.) Hjorts Læsebog S. 21—63. Formlæren efter Hjorts Grammatik læst og repeteret. Mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Stiløvelser en Time hver Uge, og en Stil om Ugen skreven paa Skolen.
- IV Kl. (Hansen.) Hjorts Læsebog S. 194—260. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik. Mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Stiløvelser.
- IV Realkl. (Nyeborg.) Hjorts Læsebog S. 101—122, 127—132, 146—156, 159—162 og 164—183. Formlæren efter Hjorts Grammatik. En Gang om Ugen

Dansk-Tysk (Holbechs og Petersens Stiløvelser). 2. Stile om Ugen, den ene paa Skolen.

V Kl. (Nyebo'rg.) Møllers og Nyeborgs Læsebog S. 1—210, de med * betegnede Stykker. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik. En Time om Ugen kursorisk Læsning i ovennævnte Læsebog og Freytags Soll und haben.

V Realkl. (Nyebo'rg.) Yngste Afdeling: Møllers og Nyeborgs Læsebog S. 1—100, de med * betegnede Stykker; ældste Afdeling samme Læsebog S. 336—344 og Jürs og Rung: Deutsche Dichter, S. 1—118, de med * betegnede Digte. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik. Ugentlig 2 Stile, den ene paa Skolen. Kursorisk Læsning en Gang om Ugen (Freytag: Soll und haben), og en Gang hver anden Uge mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk.

VI Kl. (Nyebo'rg.) Jürs og Rung: Deutsche Dichter, S. 1—123, de Digte, der ikke ere betegnede med *. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik er repeteret. Kursorisk Læsning (Schillers Tragedier).

Fransk.

II Kl. (Sibbern.) Borrings Læsebog for Mellemlasser S. 1—37. Efter Ingerslevs Grammatik det vigtigste af Formlæren til § 99. Sibberns Stiløvelser, 1ste Afsnit, første Halvdel af de ulige Nummere, 1—21 og 31—35.

III Kl. (Sibbern.) Samme Læsebog S. 35—53, 74—90, 128—132 og 241—250. Af Ingerslevs Gramm. forfra til de uregelrette Verber, Sibberns Stiløvelser, 1ste Afsnit, første Halvdel af de lige Nr. 2—44 og af Nr. 21.

- III Realkl. (Sibbern.) Samme Læsebog S. 35—53, 74—90, 109—116, 128—132. Af Ingerslevs Gramm. forfra til de uregelrette Verber. I Stiløvelserne, 1ste Afsnit: første Halvdel af de lige Nr. 2—36 (undt. 18) samt af Nr. 21.
- IV Kl. (Sibbern.) Borrings Etudes littéraires S. 10—32, 98—126, 379—389. Af Ingerslevs Gramm.: Formlæren. Sibberns Stiløvelser, 1ste Afsnit: første Halvdel af Nr. 50 og de ulige Nr. 51—83.
- IV Realkl. (Sibbern.) Borrings Etudes littéraires, S. 10—46, 98—126, 141—151, 379—389. Af Ingerslevs Grammatik: Formlæren. Sibberns Stiløvelser, første Afsnit: første Halvdel af 50 og af de ulige Nummere 51—83.
- V Kl. (Kiellerup.) Borrings Etudes litt., S. 10—20, 20—46, 116—126, 166—209, 379—389. Formlæren repeteret efter Abrahams's Grammatik. Kursorisk Læsning en Time om Ugen i det sidste Halvaar.
- V Realkl. (Moth.) Borrings Etudes litt., S. 126—141, 235—304, 328—331. Ældste Afdeling opgiver desuden S. 20—46, 98—126, 210—235, 373—401. I Abrahams's Gramm. ere af Formlæren især Verberne repeterede, af Syntaxen har Klassen læst de vigtigste Regler for Brugen af Tiderne, af Konjunktiv og Participierne, oplyste ved Exempler, tagne af de tilsvarende Stykker i Sibberns Stiløvelser. Enkelte Stile. Kursorisk Læsning en Time ugentlig.
- VI Kl. (Kiellerup.) Borrings Etudes litt. S. 126—141, 151—209, 304—325; Lebers Handbuch, 2den Del, S. 435—473. Formlæren og udvalgte Kapitler af Syntaxen repeterede efter Abrahams's Gramm. Kursorisk Læsning en Time ugentlig.

Engelsk. (Moth.)

- III Realkl. I Listows Elementarbog ere de 20 første engelske Stykker læste; af de danske de 12 første. Af Listows Læsebog, 1ste Afdeling, de 25 første Stykker. I Mariboets Formlære læst til de uregelmæssige Verber.
- IV Realkl. Listows Læsebog, 2den Afdeling, S. 3—55. Mariboets Formlære gennemlæst og repeteret. Ugentlig en Stil.
- V Realkl. Dickens: David Copperfield, 3die Bind, S. 310—394. Ældste Afdeling opgiver desuden af samme Bog S. 156—201 og 261—289, og af Marryat: Children of the New Forest S. 253—298. Mariboets Formlære er repeteret. 2 Stile om Ugen. Hver 8de eller 14de Dag kursorisk Læsning i Cooper: The Spy.
- VII Kl. W. Scott: Ivanhoe S. 1—60. I den sidste Tid Extemporallæsning i Cooper: The Spy. Rosings Formlære gennemlæst. Kun faa Disciple have deltaget.

Latin.

- III Kl. (Heise.) Af Borgens Læsebog er det sædvanlige Pensum gennemgaaet; Bøjningslæren efter Madvigs Sproglære. 3 Stile om Ugen paa Skolen, svarende til den progressive Læsning.
- IV Kl. (Heise.) Cæsars Gallerkrig, 2den og 3die Bog. Af Madvigs Sproglære er Bøjningslæren repeteret og daglig indøvet under Tydningen af den læste Forf. Af Ordføjningslæren er læst og repeteret Kap. I om Sætningens Dele og Kap. II—VI inkl. om Kasus. 2 à 3 Exempelstile ugentlig skrevne paa Skolen.

- V Kl. (Rosings.) Sall. Jug. og Ciceros første catilinariske Tale. Af Madvigs Sproglære er Bøjningslæren repeteret og af Ordføjningslæren er læst det vigtigste af 2det Afsnit til Kap. IX. 2 Stile om Ugen skrevne paa Skolen uden Hjælpemidler.
- VI Kl. (Bang.) Livius, 1ste og 2den Bog; Virgils Æneide, 3die Bog, V. 460 til Enden og 4de Bog. 2 Stile ugentlig skrevne paa Skolen uden Hjælpemidler.
- VII Kl. B. (Tregder.) Livius, 5te Bog; Virgils Æneide, 1ste og 2den Bog; Ciceros Tusc., 1ste og 2den Bog; Hor. Od., 3die og 4de Bog. Ugentlig 3 Stile. Undertiden Extemporallæsning efter Henrichsens Opgaver.
- VII Kl. A. (Møller.) Hor. Od., 1ste og 2den Bog, og Brevene med Ars poet. Desuden repeteret det tidligere læste. 3 Stile ugentlig, undertiden en Oversættelse fra Latin til Dansk. Extemporallæsning i 21de og 22de Bog af Livius.

Græsk.

- IV Kl. (Bang.) Det vigtigste af Tregders Formlære er læst og indøvet ved Læsningen af Lunds Læsebog, 1ste Afsnit.
- V Kl. (Bang.) Xenophons Anabasis, 1ste og 2den Bog, og Homers Odysse, 12te Bog V. 1—200. Tregders Formlære er benyttet under Læsningen.
- VI Kl. (Bang.) Herodots 8de Bog, Kap. 1—80, og Homers Odysse, 10de Bog fra V. 388 samt 11te og 12te Bog. Tregders Formlære er benyttet under Læsningen.
- VII Kl. B. (Bang.) Herodot, 3die Bog fra Kap. 100;

Platons Apol. og Kriton; Xenophons memorabilia Socratis, 1ste og 2den Bog.

VII Kl. A. (Tregder.) Xen. Anab., 3die og 4de Bog; Herodot, 8de Bog; Xen. mem., 3die og 4de Bog; Platons Apol. og Kriton; Hom. Od., 6te og 8de—12te Bog; Tregders Anthol. S. 1—5 og 31—77. Enkelte Partier af Tregders Mythologi og Litteraturhistorie.

Hebraisk. (Trojel.)

VII Kl. B. De 11 første Kapitler af Genesis samt det meste af Formlæren efter Whittes Gramm.

VII Kl. A. Genesis, Kap. 13—50. Formlæren repeteret.

Religion.

I Kl. (Heise.) Balslevs Bibelhistorie, det G. T.; Luthers lille Katekismus; nogle Psalmer.

II Kl. (Heiberg.) Balslevs Bibelhistorie, det N. T. og det G. T. til Dommerne. Balslevs Forklaring S. 1—24. Nogle Psalmer.

III Kl. (Nyeborg.) Balslevs Forklaring S. 25—48, Assens's Bibelhistorie til S. 79. Nogle Psalmer.

III Realkl. (Nyeborg.) Det ny Testamente efter Balslevs Bibelhistorie. Balslevs Forklaring S. 25—48. Nogle Psalmer.

IV Kl. (Nyeborg.) Balslevs Forklaring fra S. 48. Assens's Bibelhistorie S. 61—102 og 139—178. Nogle Psalmer.

IV Realkl. (Heise.) Balslevs Bibelhistorie og Forklaring repeteret. Jævnlig Oplæsning af det N. T. Nogle Psalmer.

- V Kl. (Heiberg.) Assens's Bibelhistorie S. 164—215 og 103—138. Af Apostlenes Gjerninger de 15 første Kapitler.
- VI Kl. (Heiberg.) Herslebs Bibelhistorie og Balles Lærebog ere repeterede. Apostlenes Gjern. Kap. 16—28.
- VII Kl. B. (Heiberg.) Lukas's Evangelium og en Del af Apostlenes Gjern. i Grundsproget. Kirkehistoriske Fortællinger.
- VII Kl. A. (Heiberg.) Lukas's Evangelium er læst og repeteret og Apostlenes Gjern. kursorisk gennemgaaet i Grundsproget. Kirkehistoriske Fortællinger.

Historie.

- I Kl. (Rosing.) Fædrelandets Historie med Rimestads Danmarkshistorie for Borger- og Almueskoler som Grundlag for mundtlig Fortælling.
- II Kl. (Rosing.) Af Kofods fragmentariske Lærebog fra Aar 14—1795.
- III Kl. (Heiberg.) Bohrs Oldtidens Historie med Forbigaaelse af en Del af Stykkerne med smaat Tryk.
- III Realkl. (Møller.) Kofods fragmentariske Lærebog til de puniske Krige.
- IV Kl. (Rosing.) Efter Bohr er gennemgaaet fra Konstantin den store til Englands og Frankrigs Kamp om Overherredømmet.
- IV Realkl. (Rosing.) Af Kofods fragmentariske Lærebog er læst fra Konstantin den store til den franske Revolution, af Nissens Danmarkshistorie til 1660.
- V Kl. (Rosing.) Middelalderens Historie efter Bohr fra Rusland, Polen og Ungarn til Reformationen. Af Allens Danmarkshistorie er læst forfra til Aar 1536.

- V Realkl. (Møller.) Kofods fragmentariske Historie til Korstogene. Nissens Danmarkshistorie til Kristian 5.
- VI Kl. (Rosings.) Af Bohrs Historie er læst Afsnittet fra 1517—1789 og Allens Danmarkshistorie fra 1241 til 1848.
- VII Kl. B. (Møller.) Efter Bohr og Allen er læst Tidsrummene fra de ældste Tider til 1100 e. K. og fra 1795 til de nyeste Tider.
- VII Kl. A. (Møller.) Det hele Kursus er repeteret efter Bohr og Allen.

Geografi.

- I Kl. (Lorenzen, Møller.) Danmark, Norge, Sverig og Rusland efter Rimestads mindre Geografi.
- II Kl. (Møller.) Rimestads Geografi fra den græsk-tyrkiske Halvø til Vestindien.
- III Kl. (Møller.) Evropa undt. Østerrig, Preussen og Tyskland efter Rimestad.
- III Realkl. (Moth.) Evropa efter Rimestad.
- IV Kl. (Møller.) Evropa efter Rimestad.
- IV Realkl. (Kiellerup.) Efter Rimestad Indledningen og Evropa til den græsk-tyrkiske Halvø.
- V Kl. (Kiellerup.) Efter Munthe (Velschow) Indledningen og Evropa til det britiske Rige.
- V Realkl. (Moth.) Rimestads Geografi.
- VI Kl. (Moth.) Munthes (Velschows) Geografi.

Mathematik og Regning.

- I Kl. (Kiellerup.) De nogenlunde flinke Disciple have gennemgaaet Mundts Ledetraad og repeteret Brøk efter Mundts Apparat.

- II Kl. (Kiellerup.) Det større Antal Disciple har gennemgaaet Mundts Ledetraad jævnsides med Brugen af sammes Apparat fra I—XV, enkelte til XVI og XVII.
- III Kl. (Kiellerup.) Mundts Ledetraad gennemgaaet med Brug af sammes Apparat til XXII inkl. (Kvadrat-
rods Uddragning) med Forbigaaelse af XVIII og XIX og for en Del Disciples Vedkommende af XVI og XVII.
- III Realkl. (Trojel.) Mundts Ledetraad ved Regne-
undervisningen indtil XXII inkl. (Kvadratrodens Ud-
dragning) med Undtagelse af XVI—XIX. Det læste er indøvet ved Tavleregning efter Mundts Apparat.
- IV Kl. (Corfixen.) Steens elementære Arithmetik.
Mundts Geometri (nyeste Udgave) de 4 første Kapitler.
- IV Realkl. (Corfixen, Ibsen). Steen, Elementær Arith-
metik: Tal, Sum, Produkt samt af Decimalbrøk til
73. Mundts Geometri (ældre Udgave) til Kap. 3 § V.
Hver 14de Dag en Time praktisk Regning. Geo-
metrisk Tegning (Johnstrup, Dalsgaard) en Time
ugentlig.
- V Kl. (Corfixen.) Steen, Elementær Arithmetik: Pro-
portioner, Anhanget om Kvadratrodens Uddragning.
Steen, Elementær Algebra § 1—3. Mundts Geometri
(nyeste Udgave): 4de, 5te og 6te Kapitel med enkelte
Udeladelser. Af og til skriftlige Udarbejdelser.
- V Realkl. B. (Johnstrup, Ibsen). Læst og repeteret
i Steens elementære Arithmetik § IV, V og Anhanget
og i Steens elementære Algebra til § 22 samt Mundts
Geometri til den praktiske Del. — A. (Johnstrup,
Corfixen.) Det hele Pensum, skriftlige Udarbej-
delser. — Begge Afdelinger have desuden anvendt
ugentlig en Time til geom. Tegning (Johnstrup,
Dalsgaard).

- VI Kl. (Corfixen.) Steen, Elementær Algebra § 4—6, Beregning af \bar{n} , regulære Polygoner, Konstruktion af algebraiske Udtryk. Et Omrids af Plantrigonometrien efter Ramus. En skriftlig Udarbejdelse ugentlig.
- VII Kl. B. (Corfixen.) Mundts Geometri, 7de Kap. Lighedannedhed. Mundts Stereometri. Repeteret Arithmetikken og Ramus's Plangeometri læst udførligere. En skriftlig Udarbejdelse ugentlig.
- VII Kl. A. (Corfixen.) Det hele matematiske Pensum repeteret. En skriftlig Udarbejdelse ugentlig.

Naturalære. (Johnstrup, Ibsen.)

- IV Realkl. Ligevægtslæren efter Ørstedes mekaniske Fysik til § 123 med Udeladelse af, hvad der forudsætter Kundskaber, som Disciplene i denne Klasse ikke kunne være i Besiddelse af.
- V Realkl. B. Silfverbergs kemiske Fysik undt. §§ 110—114. — A. Silfverbergs kemiske Fysik og Ørstedes mekaniske Fysik fra Bevægelseslæren, samt repeteret alt det læste.
- VII Kl. B. Ørstedes mekaniske Fysik.
- VII Kl. A. Müllers kemiske Fysik og Jørgensens Astro-nomi. Repeteret alt det læste.

Naturhistorie. (Lorenzen.)

- I Kl. Pattedyrene og Fuglene.
- II Kl. Krybdyrene og Padderne, samt repeteret Pattedyrene og Fuglene.
- III Kl. Fiskene og Leddyrene. Det linneiske System er gennemgaaet, og Øvelser foretagne i at kjende og bestemme Planter.

III Realkl. Samme Pensum som III Klasse.

IV Kl. Det menneskelige Legems Bygning. Pattedyrene.

Første Afsnit af Vaupells Lærebog i Planterigets Naturhistorie samt flere Familier af de tofrøbladede Planter.

IV Realkl. Samme Pensum som IV Klasse.

V Kl. Tredie Afsnit af Vaupells Lærebog samt Fuglene, Krybdyrene, Padderne og Fiskene.

V Realkl. B. I Botanik er læst samme Pensum som i V Klasse; i Zoologi Leddyrene og Bløddyrene. — A. Det tidligere læste saavel i Zoologi som i Botanik er repeteret.

VI Kl. Det tidligere læste saavel i Zoologi som i Botanik er repeteret.

De brugte Lærebøger ere: Lützens Begyndelsesgrunde i Dyrerigets Naturhistorie og Vaupells Lærebog i Planterigets Naturhistorie.

I Frihaandstegning (Dalsgaard) og Skrivning (Liebenberg) har Undervisningen været ledet paa samme Maade og i samme Omfang, som i det forrige Aar.

I Sang have i Aarets Løb 97 Elever og Skolesøgende haft Undervisning. Tillige have 12 Elever hver haft 2 halve Timer ugeptlig i Instrumentalmusik.

Disciplene.

Ved forrige Programs Udgivelse talte Skolen 173 Disciple, nemlig 92 Elever og 81 skolesøgende Disciple. Af disse udgik ved Dimission 27 og 4 bleve udmeldte, saa at der ved det ny Skoleaars Begyndelse fandtes 142 ældre Disciple. Der optoges til samme Tid 25 ny, og i Aarets Løb er der senere endvidere optaget 4 ny Disciple,

hvorimod 1 er død og 8 ere udmeldte, saa at der nu i Juni Måned i Skolen er 162 Disciple, saaledes fordelte i Klasserne :

VII Klasse A.

1. Peter Martin Truelsen (Bødker T. i Sorø).
2. Hugo Otto Johannes Schmedes (Forp. S. paa Asendrup).
3. Søren Martin Schiøler (Møller S. i Blaabæks M.).
4. Antonio Gustav Gottlieb Leigh Smith (Jægerm. S. til Rudbjerggaard paa Laalland).
5. Olaf Kristian Købke (afd. Oberstl. K. i Kbhvn.).
6. Ludvig Emil Frederik Sommer (afd. Grosserer S. i Kbhvn.).
7. Otto Georg Petersen (Pastor P. i Gjerslev).
8. Frederik Karl Kristian Michelsen (afd. Provst M. i Thisted).
9. Peter Johansen Fiedler (Birked. F. i Sterrede).
10. Karl Theodor Røgind (Pastor R. i Rørby).
11. Ulrik Johan Avgust Bernstorff (Hofjægerm. Grev B. til Raschenberg).
12. Oskar Valdemar Risom (afd. Propr. R. til Skaarupgaard i Jylland; Stiffader Distriktslæge Glæsel i Aarhus).
13. Axel Damkier (afd. Prokur. D. i Kbhvn.).

Disse 13 ville i Aar indstille sig til Afgangsexamens anden Del.

VII Klasse B.

14. Sophus Kristoffer Hauberg (Apotheker, Assessor H. i Kbhvn.).
15. Georg Axel Kristian Severin Ræder (Generallieutenant R. i Kbhvn.).
16. Axel Thortsen (afd. Kjkr. og Kapt. T. i Kbhvn.).

17. Axel Ejvind Wulff (afd. Kbmd. W. i Stubbekjøbing, Plejefader Finansminister Founesbech til Vesterbygd.).
18. Francisco Adrian Snell Cetti (Udskrivningschef, Major C. i Vejle).
19. Otto Frederik Begtrup Hansen (Pastor H. i Tersløse).
20. Theodor Emil Hilarius-Kalko (Part. K. i Holbæk.)
21. Zacharias Viktor Alfred Redøhl (Politibetjent R. i Næstved).
22. Kristoffer Emil Albert Nielsen (Bager N. i Ringsted).
23. Hjalmar Bang (Godsejer B. til Sparresholm).
24. Thomas Jessen (Propr. J. til Majbølgd. paa Als).
25. Erik Holm Nyeborg (Byfoged, Justitsraad N. i Grenaa).
26. Sigismund Ludvig Schulin (Kherre og Amtmand Grev S. til Frederiksdal i Hillerød).
27. Alfred Eulalius Weber (Civilingen. W. i Kbhvn.).
28. Viggo Holstein (afd. Pastor H. i Roskilde).

Nr. 1 og 11 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

VI Klasse.

1. Hans Povl Egede Glahn (Pastor G. i Sorø).
2. Søren Anton v. d. Aa Kühle (Major K. i Kbhvn.).
3. Oluf Erasmus Sparre Ulrich (afd. Tømmermester U. i Slagelse).
4. Olaf Peter Krebs (Pastor K. i Kolby paa Samsø).
5. Søren Grötner (Skomager G. i Sorø).
6. Alfred Aarsleff (Apotheker A. i Præstø).
7. Emil Leth (Pastor L. i Gadstrup).
8. Kristian Frederik Ferdinand Holstein (Postmester, Kapt. H. i Nykjøbing).

9. Kristian Nielsen (Gaardmd. Niels Jakobsen i Slotsbjergby).
10. Andreas Peter Vilhelm Gregersen (Grosserer G. i Kbhvn.).
11. Theodor Harald Steffen Borup (Pastor B. i Skamstrup).
12. Karl Gert Haagen Kornbech (Skolelærer K. i Brandstrup).
13. Kristian Evald Rothe (Pastor, Dr. theol. R. i Vemmeløv).

Nr. 1, 3, 5 og 6 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

V Realklasse.

1. Alfred Frederik Schumacher (Orlogskapitain S. i Kbhvn.).
2. Hans Lavrits Muth-Rasmussen (afd. Organist M.-R. i Horsens).
3. Karl Edvard Arnold Carstensen (Amtsforvalter, Guvernør C. i Ringsted).
4. Karl Vilhelm Niels Borup (Broder til Nr. 11 i VI Kl.).
5. Frits Villiam Engholm (afd. Forp. E. paa Saltø).
6. Jens Gotfred Smith (Kbmd. S. S. i Sorø).
7. Niels Peter Olaf Høyer (Møller H. i Holløse Mølle).
8. Adam Avgust Glahn (Ingenieurmajor G. i Fredericia).
9. Jens Kristian Frederik Valdemar Pind (afd. Propr. P. til Løvenholm i Jylland).
10. Karl Neergaard Heger (Skovrider H. i Herlev).
11. Julianus Hastrup (Propr. H. til Rødbjerghavn paa Langeland).
12. Kristian Frederik Emil Holstein-Rathlou (afd. Stamhusbesidder H.-R. til Rathlousdal i Jylland).

13. Ulrik Kristian Emil Schlegel (afd. Skovrider S. paa Kristiansminde).
14. Niels Keilgaard Hastrup (Broder til Nr. 11).
15. Jens Peter Groth Wendt (afd. Lieutn. W. i Sæby; Stiffader Pastor Møller i Vigersted).
16. Valdemar Gustav Smith (Broder til Nr. 4 i VII).
17. Frederik Olaf Kæsemodel Olsen (Forp. O. paa Mørup).
18. Holger Isted Julius Møller (Pastor M. i Stenmagle).

Nr. 2, 6, 7, 9, 12, 13, 15 og 17 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 3, 9 og 15 ville i Aar underkaste sig Afgangsexamen for Realdisciple.

V Klasse.

1. Hans Peter Forum Jensen (Kbmd. J. i Varde).
2. Theodor Begtrup Hansen (Broder til Nr. 19 i VII).
3. Lars Karl Larsen (Murmester L. i Slagelse).
4. Johan Henrik Chievitz (Pastor C. i Faaborg).
5. Anton Rønne Olsen (Pastor O. i Dalby).
6. Henrik Emil Mathæus Møller (Broder til Nr. 18 i V. R.).
7. Bertel David Adler (Grosserer A. i Kbhvn.).
8. Frederik Ludvig Dolgorucki Claudi (Stiftsprovst C. i Ribe).
9. Peter Villum Røepstorff (Kaplt. R. i Olstrup).
10. Kristian Mikael Vinter (Pastor V. i Slotsbjergby).
11. Karl Frederik Bech (Birkedommer, Justitsraad B. i Slagelse).
12. Jakob Lentz Hansen (Skolelærer H. i Ore i Fyn).
13. Oluf Henrik Johannes Marius Emil Bang (Broder til Nr. 23 i VII).
14. Alfred Nikolaj Fog Rützau (afd. Pastor R. i Viby i Fyn).

15. Frederik Vilhelm Sand (Palaisforvalter S. i Kbhvn.).
16. August Gotthold Kristian Rammeskov (Kbmd. R. i Odense).
17. Julius Erik Filip Viktor Ræder (Broder til Nr. 15 i VII).
18. Johan Kristoffer Fallenkäm Beck (Gudsforv., Kmrdr. B. i Sorø).
19. Johan Gottfred Lorenz Schouboe (Distriktslæge S. i Kallundborg).
20. Frederik Emil v. d. Aa Kühle (Broder til Nr. 2 i VI).
21. Frans Kristian Emil Karl Skjold Otto (Dr. phil. O. i Amerika).
22. Karl Edvard Villiam van Dockum (forhenv. Toldassistent v. D. i Vordingborg).
23. Lars Andreas Harald Schlegel (Broder til Nr. 13 i V R.).
24. Kristian Daniel Molbech (Propr. M. til Glumsøgd.).
Nr. 7, 10, 16, 17, 18, 23 og 24 ere skolesøgende
Disciple, de øvrige Elever.

IV Klasse.

1. Peter Axel Kristian Jørgensen (Byfoged, Kancelliraad J. i Sorø).
2. Oskar Damkier (Broder til Nr. 13 i VII).
3. Hans Brock Ulrich (Skovrider, Forstraad U. paa Als).
4. Sofus Nikolaj Theodor Hansen (Skolel. H. i Tersløse).
5. Karl Valdemar Jafet Ørum (Toldkontrollør Ø. paa Læsø).
6. Niels Henrik Blicher (Adj. B. i Sorø).
7. Karl Frederik Ferdinand Høyer (Broder til Nr. 7 i V R.).
8. Johan Jakob Nansen Borup (Broder til Nr. 11 i VI og 4 i V R.).

9. Karl Henrik Henningsen (Forp. H. paa Bonderup).
10. Frederik Henrik Bille-Brahe (Kherre, Baron B.-B., Ministerresident i Haag).
11. Roald Arentz (Konsul A. i Kbhvn.).
12. Ernek Egede Janssen (Pastor J. i Sørbymagle).
13. John Finsen (Stiftsforv. F. paa Vallø).
14. Gerhard Kristoffer Muus (Oberst M. paa Jægersborg).

Nr. 1, 6, 7, 10 og 13 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

IV Realklasse.

1. Karl Avgust Ohsten (afd. Toldforv. O. i Kappel).
2. Valdemar Hilarius-Kalkau (Propr. H. K. til Rosengaard).
3. Kristian Plesner Garnæs (Gaardejer G. i Slaglille).
4. Ulrik Kristian Frederik Frølich (afd. Skovfoged F. paa Silkeborg).
5. Valdemar Harald Frode Kochen (Forp. K. paa Charlottendal).
6. Emilius Severin Palludan (Kjøbmd. P. i Varde).
7. Kristian Frederik Emil Schiøler (afd. Møller S. i Stenmagle).

Nr. 3, 5 og 7 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

III Klasse.

1. Edvard Vilhelm Konstantin Busch (russisk Statsraad og Prof. Dr. B. i Pedersborg).
2. Vilken Arendrup (Stiftsfysikus, Justitsr. A. i Odense).
3. Otto Hans Brøchner Blicher (Broder til Nr. 6 i IV).
4. Frederik Julius Beck (Broder til Nr. 18 i V).
5. Karl Nikolaj Alfred Holmsen (Propr. H. til Evje i Norge).

6. Frederik Karl Vilhelm Crone (Forp. C. paa Engelholm).
7. Axel Harald Hilarius-Kalkau (Broder til Nr. 2 i IV R.).
8. Hans Kristian Vilhelm Rolsted (afd. Godsforv. R. paa Frydendal).
9. Vilhelm Karl Thomsen (afd. Adj. T. i Sorø).
10. Henrik Mohr (Pastor M. i Vejlø).
11. Karl Jørgen Vilhelm Otto Rasmussen (Farver R. i Sorø).
12. Albert Arendrup (Broder til Nr. 2).
13. Hans Kristian Johnstrup (Prof. J. i Kbhvn.).
14. Ole Rasmussen Carstens (Landfoged, Justitsraad C. i Ærøskjøbing).
15. Niels Henning Ernst Holstein (Broder til Nr. 18 i VI).
16. Peter Bogislaus Carstens (Broder til Nr. 14).
17. Frederik Ludvig Wedel Colding (Kapt. C. i Kbhvn.).
18. Johannes Immanuel Jensen (Grosserer J. i Kbhvn.).
19. Frederik Karl Hochberg Nagel (Apotheker N. i Højer).
20. Ludvig Viglar Ditlev Anger (Pastor A. i Gyrstinge).
21. Kristian Julius Vilhelm Schulin (afd. Insp. Grev S. paa Drage i Holsten).

Nr. 2, 5, 7, 12, 17, 19 og 20 ere Elever, de øvrige skolesøgende Disciple.

III Realklasse.

1. Jakob Brønnum Sporon Fiedler (Broder til Nr. 9 i VII).
2. Jørgen Kristoffer Jensen Bang (Kjøbmd. B. i Ringsted).
3. Frits Parmo Ridiger (Urmager R. i Præstø).
4. Ove Høegh Guldberg (Forstkandidat G. paa Sølyst).

5. Adolf Frederik Karl Lepper (Postmester L. i Middelfart).
 6. Niels Kristian Christensen Smith (Broder til Nr. 6 i V R.).
 7. Karl Kristian Jørgensen (Glarmester J. i Sorø).
 8. Lars Kristian Christensen (Smed C. paa St. Jørgensbjerg ved Roskilde).
 9. Frederik Valdemar Lorens Friedlieb Classen Smidth (Orlogskapt., Kherre S. i Kbhvn.).
- Kun Nr. 1, 3, 5 og 8 ere Elever.

II Klasse.

1. Johannes Theodor Lorenzen (Adj. L. i Sorø).
2. Axel Decimus Sylvester Schlüter (Propr. S. til Frederikseg).
3. Karl Anton Sofus Schjøler (Broder til Nr. 7 i IV R.).
4. Edvin Marius Tordenskjold Dirckinck-Holmfeld (Kherre, Orlogskapt. Baron D.-H. i Sorø).
5. Jørgen Kristian Hauberg (Broder til Nr. 14 i VII).
6. Ejler Thomsen Hagerup (afd. Pastor Lic. H. i Soltbro i Slesvig).
7. Frederik Vilhelm Horup (fhv. Forp. H. i Næstved).
8. Henrik Rasmus Crone (Broder til Nr. 6 i III).
9. Hans Anders Bang (Broder til Nr. 2 i III R.).
10. Frederik Kristian Julius Knuth (Postmester, Premierlieutn. Grev K. i Sorø).
11. Herman Løvenskjold Hansen (Kjøbmd. H. i Sorø).
12. Georg Valdemar Viggo Christensen (Skomager C. i Sorø).
13. Niels Kristian Smith (Kjøbmd. F. S. i Sorø).
14. Vilhelm Mantzius Christensen (Guldsmed C. i Sorø).
15. Alf Sarauw (Politimester S. paa St. Croix).

Nr. 2 og 7 ere Elever.

I Klasse.

1. Herman Axel Emil Otto Busch (Broder til Nr. 1 i III).
 2. Vilhelm Adolf Frederik Nagel (Broder til Nr. 19 i III).
 3. Viktor Niels Nikolaj Dyrlund Parbst (Snedker P. i Sorø).
 4. Josef Emanuel Smith (Broder til Nr. 13 i II).
 5. Vilhelm Ulrich (Broder til Nr. 3 i IV).
 6. Valter Max Emanuel Søren Smith (Broder til Nr. 6 i V R. og Nr. 6 i III R.).
 7. Knud Ejnar Arentz (Broder til Nr. 11 i IV).
 8. Adolf Frederik Sarauw (Grosserer S. i Messina).
 9. Viggo Kristian Skibsted Freuchen (afd. Skovrider F. paa Hammersvold).
 10. Andreas Arboe Iwersen (Møller I. i Kbhvn.).
 11. Harald Kristian Holmsen (Broder til Nr. 5 i III).
 12. Karl Kristian Juby Smith (Pastor S. i Tjustrup).
 13. Hans Peter Kristian Hansen (Gaardejer H. paa Lyngemark).
- Nr. 2 og 7 ere Elever.

Skolens Beneficier.

Gratistpladser paa Opdragelsesanstalten have været tildeelte følgende 14 Elever: O. H. J. Schmedes, O. K. K. Købke, F. K. K. Michelsen, A. Thortsen, O. F. B. Hansen, T. E. H. Kalko, Z. A. V. Redøhl, S. A. v. d. Aa Kühle, H. P. F. Jensen, H. E. M. Møller, J. C. Hansen, A. F. Schumacher, O. E. A. Carstensen og F. L. W. Colding.

Det Müllerske Legat (50 Rd.) har været tillagt følgende 19 Elever: F. K. K. Michelsen, P. J. Fiedler, A.

Thorsen, O. F. B. Hansen, F. A. S. Cetti, S. A. v. d. Aa Kühle, O. P. Krebs, E. Leth, T. H. S. Borup, K. E. Rothe, T. B. Hansen, A. R. Olsen, H. E. M. Møller, F. L. D. Claudi, P. V. Roepstorff, A. N. F. Rüttau, K. V. N. Borup, K. N. Heger og G. K. Muus.

Nedsættelse af 40 Rd. i det aarlige Elevkontingent (175 Rd.) er tilstaaet følgende 10 Elever: P. J. Fiedler, F. A. S. Cetti, A. K. E. Nielsen, S. A. v. d. Aa Kühle, O. P. Krebs, E. Leth, T. H. S. Borup, K. V. N. Borup, K. N. Heger, H. B. Ulrich og S. N. T. Hansen.

Fritagelse for at erlægge Skolepenge (40 Rd.) er tilstaaet følgende skolesøgende Disciple: P. M. Truelsen, O. E. S. Ulrich, S. Grötner, H. L. Muth-Rasmussen, L. A. H. Schlegel, J. K. F. Beck, U. K. E. Schlegel, K. D. Molbeck, K. P. Garnæs, F. J. Beck, H. K. V. Rolsted, V. K. Thomsen, N. H. E. Holstein, O. H. Guldberg og E. T. Hagerup, samt ekstraordinært N. H. Blicher, H. K. Johnstrup, O. H. B. Blicher og J. T. Lorenzen som Sønner af Lærere.

Af den særlige Stipendiefond for Sorø, Frederiksborg og Roskilde lærde Skoler har P. M. Truelsen og O. H. J. Schmedes nydt højeste Stipendium (50 Rd.) og K. F. F. Holstein, H. B. Ulrich, O. E. S. Ulrich og N. H. Blicher laveste Stipendium (20 Rd.).

Forskjellige Efterretninger.

Bibliotheket.

Bibliotheket er i Aaret 1865 blevet forøget med 337 Bind. Af Doubletter er i Aar intet afhændet. Restbeholdningen er fremdeles uforandret 21 Rd. 66 Sk. Ud-

laan og det specielle Tilsyn med Bibliotheket besørget af Overlærer Bang.

Den naturhistoriske Samlings

Tilvæxt vil blive meddelt i næste Aars Program.

Den fysiske Samling

er i det forløbne Aar bleven forøget med:

1. Et Aneroidbarometer.
2. Et Svovlbrinteapparat.
3. 16 Pd. Kviksølv.

Desuden er der foretaget Reparationer ved Apparaterne Nr. 122, 138 og 253 samt anskaffet til Brug ved den fysiske Samling Bremikers Logarithmetabel, Fricks physikal. Technik og Dents le Dipleidoscope.

Det specielle Tilsyn med Samlingen har været overdraget Overlærer Johnstrup og efter hans Afgang konst. Lærer Ibsen.

Disciplenes Morskabsbibliothek,

der staaer aabent for enhver Discipel uden særlig Godtgjørelse, har i Aarets Løb været flittig benyttet, især i Vinterhalvaaret. Tilsynet med Bibliotheket, der nu tæller omtrent 1200 Bind, og hvorfra Udlaan har fundet Sted tre Gange om Ugen, er overdraget Adj. Liebenberg.

Badeindretningen er bleven flyttet fra Sygehuset til en i Nærheden af dette liggende Bygning, hvorved der er tilvejebragt større Plads i Sygehuset, og dette bevaret for de skadelige Virkninger af Vanddampene fra Badeindretningen.

Til et Skur til Brug ved Svømmeundervisningen ere de fornødne Midler bevilgede. Skuret vil blive opført i Sommerferien.

Følgende Festligheder have fundet Sted i Skoleaaret:
Den 22de Oktbr. og 17de Decbr. dramatisk Aftenunderholdning af Elever, hvorefter der har været nogle Timers Dans.

Fastelavnssøndag den 11te Febr. Bal.

Hs. Majestæt Kongens Fødselsdag den 8de April det sædvanlige Bal.

Den 27de Mai Koncert af Elever og skoles. Disciple med paafølgende Dans.

Den 16de Juni den aarlige Kjøretur, paa hvilken Ledreborg blev besøgt.

Ved Afgangsexamen i 1865 var Undervisningsinspektøren, Konferensraad Dr. Madvig, tilstæde og deltog i Censuren i skriftlig Latin og Græsk.

Ved Afgangsexamen for Realister fungerede Prof. Dr. Mundt som Examenskommissær og deltog i Censuren i Mathematik.

Efterat Akademilæge F. Wilster den 5te Juni 1865 var afgaaet ved Døden, blev prakt. Læge P. F. J. Giellerup, der havde fungeret under Wilsters Sygdom, under 14de s. M. af Ministeriet beskikket til Læge ved Akademiet.

De aarlige Examina

holdes i Aar i følgende Orden:

Løvedag den 23de Juni.

Kl. 9. VII A. Lat. Version. V R. A. Dansk Stil (fri Opg.)	Kl. 4. VII A. Geom. Opgave. V R. A. Regning.

Mandag den 25de Juni.

Kl. 9. VII A. Dansk Stil (fri Opg.). V R. A. Arithm. Opg.	Kl. 4. VII A. Lat. Stil. V R. A. Geom. Tegning.

Tirsdag den 26de Juni.

Kl. 9. VII A. } Dansk Stil V R. A. } (bund. Opg.	Kl. 4. VII A. Arithm. Opg. V R. A. Geom. Opg.

Onsdag den 27de Juni.

Kl. 9. V R. A. Tysk Stil.	Kl. 4. V R. A. Engelsk Stil.

Løvedag den 30te Juni.

Kl. 9. V R. A. Naturlære.

Mandag den 2den Juli.

Kl. 9. VII A. Naturlære.

Torsdag den 5te Juli:

Kl. 8—10. VII B. Arithm. Opg. 8. V R. A. Fransk. 10. V R. A. Naturhist. 8—10. V R. B. Dansk Stil. IV R. Tysk Stil. IV. Historie. III. Dansk Stil.	Kl. 3—5. VI. Geom. Opg. V. Lat. Stil. V R. B. Regning. IV. } Dansk Stil. II. } 4. V R. A. Tysk.

Fredag den 6te Juli.

Kl. 8—10. VII B. Dansk Stil. 8. V R. A. Mathem. 8—10. V R. B. Arithm. Opg. 10—12. IV R. Mathem. 8—10. III. Lat. Stil. III R. Tysk Stil. 8—11. II. Fransk.	Kl. 3—5. VII B. Lat. Stil. VI. Dansk Stil. 3—6. V. Græsk. 4. V R. A. Engelsk. 3—5. V R. B. Tysk Stil. IV R. Dansk Stil.

Løvedag den 7de Juli.

Kl. 8—10. VII B. Geom. Opg. VI. Arithm. Opg. 8—11. V. Arithm. 9. V R. A. Historie. 11. V R. A. Geografi. 8—10. V R. B. Geom. Opg. IV. Lat. Stil. 8—11. III Historie.	Kl. 3—5. VI. Lat. Stil. V. Dansk Stil. V R. B. Engelsk Stil. IV. Arithm. III R. Dansk Stil. I. Historie.

Mandag den 9de Juli.

Kl. 8—11. VII B. Græsk. 8—10. VI. Geometri. 8—10 ^{1/2} . IV. Latin. 8—10. IV R. Engelsk Stil. 8—11. III. Geogr.	Kl. 3—5. VI. Arithm. V R. B. Geogr. II. Geogr. I. Religion.

Tirsdag den 10de Juli.

Kl. 8. VII A. Religion. 10. VII A. Græsk. 11—12. VII B. Hebraisk. 8—11. V. Latin. 8—10. IV. Geometri. I. Dansk Stil.	Kl. 3. VII A. Arithm. VI. Fransk. 3—5. V R. B. Tysk. IV R. Historie. III R. Historie.

Onsdag den 11te Juli.

Kl. 8. VII A. Historie. VI. Religion. 8—11. V. Naturhistorie. III. Fransk.	Kl. 2 ^{1/2} —5. V R. B. Naturlære. 3—5. IV R. Tysk. III R. Tysk. II. Historie.

Torsdag den 12te Juli.

Kl. 8. VII A. Latin. VI. Naturhist. 8—11. V. Religion. 8—10. IV R. } Engelsk. 9—10. III R. }	Kl. 3. VII A. Geometri. VI. Tysk. 3—5. IV. Naturhistorie. I. Geografi.

Fredag den 13de Juli.

Kl. 8. VII A. Hebraisk. 9—11. VII B. Naturlære. 8—11. V. Geografi. III. Latin.	Kl. 3—5. V R. B. Historie. IV R. Naturlære. III R. Fransk. II. Tysk.

Lørdag den 14de Juli.

Kl. 8--11.	VII B. Latin.	Kl. 3.	VI. Geografi.
	V. Historie.	3--5.	IV. Religion.
	III. Tysk.	3--4.	IV R. Naturhist.
8--10.	V R. B. Fransk.	4--5.	III R. Naturhist.
		3--5.	I. Tysk.

Mandag den 16de Juli.

Kl. 8--11.	VII B. Arithm.	Kl. 3--5.	V R. B. Geometri.
8--10.	VI. Historie.	3--4 $\frac{1}{2}$.	IV R. Religion.
8--11.	V. Tysk.	3--4	III. } Regning.
8--10 $\frac{1}{2}$.	IV. Fransk.		III R. }
8--11.	II. Dansk.		II. }
			I. }

Tirsdag den 17de Juli.

Kl. 8--11.	VII B. Historie.	Kl. 3--5 $\frac{1}{2}$.	VI. Latin.
	V. Fransk.	3--5.	IV. Geografi.
8--10.	V R. B. Naturhist.		IV R. Fransk.
8--11.	III. Religion.	3--4.	III R. Religion.

Onsdag den 18de Juli.

Kl. 8--11.	VI. Græsk.	Kl. 3--5.	V R. B. Arithm.
	V. Geometri.	3--4.	IV. R. } Geogr.
8--10 $\frac{1}{2}$.	IV. Tysk.	4--5.	III R. }
8--11.	III. Naturhist.	3--5.	II. Naturhistorie.
			I. Dansk.

Torsdag den 19de Juli.

Kl. 8--11.	VII B. Geom.
8--10.	V R. B. Engelsk.
	IV. Græsk.
	II. Religion.
	I. Naturhist.

Løverdagen den 21de Juli Kl. 8 Form. foretages Omflytningen. De ny til Skolen indmeldte Disciple prøves Torsdagen den 19de Juli Kl. 3 Efterm. eller Torsdagen den 23de Avgust Kl. 8 Form. Efter Sommerferien begynder Skoleundervisningen atter Torsdagen den 23de Avg. Kl. 8 Form.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes de af Disciplenes Fædre eller Værger samt andre Skolens Velyndere, som dertil maatte have Lejlighed.

1866.